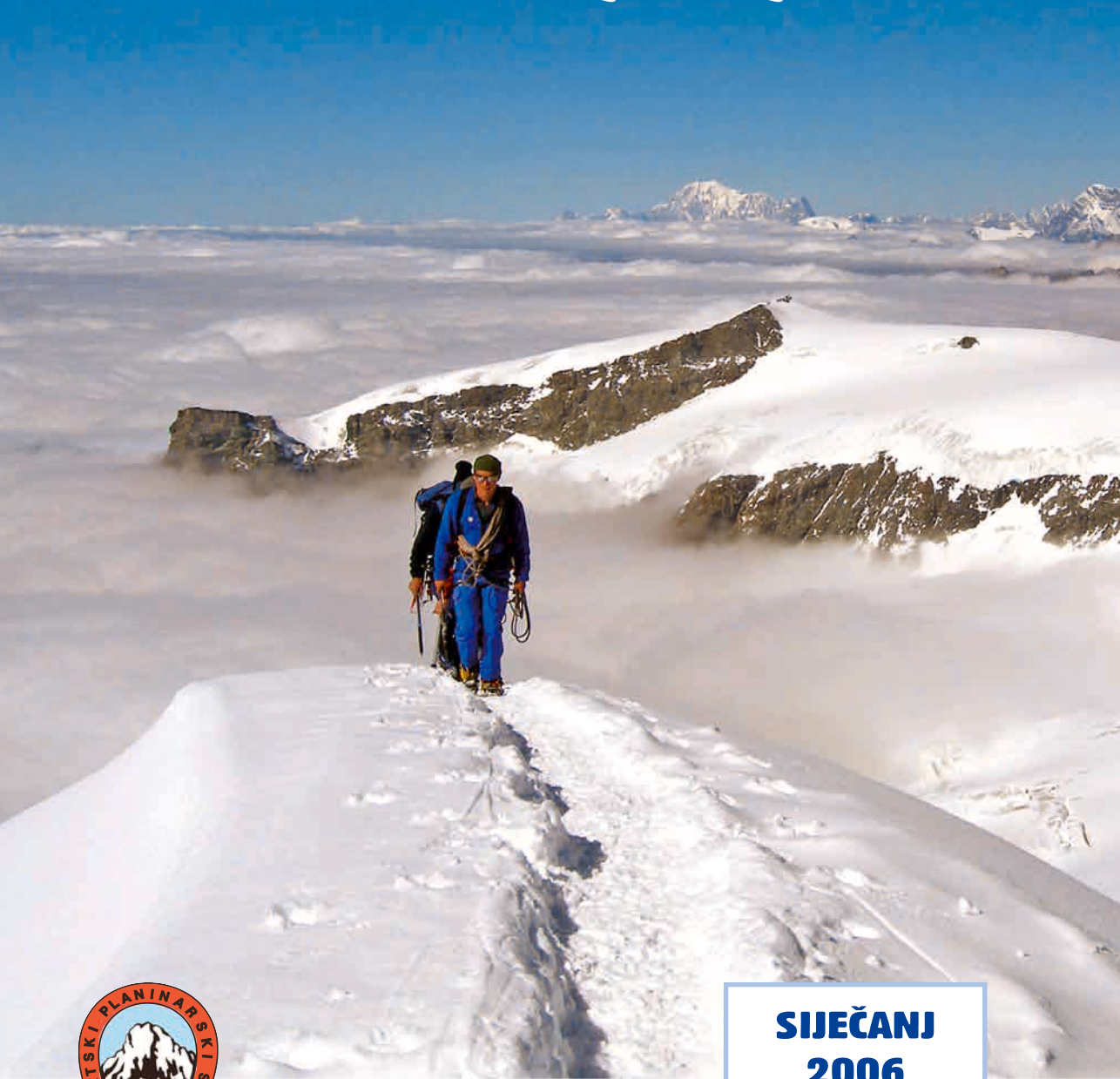

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

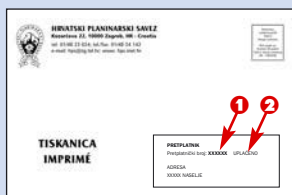
SIJEČANJ
2006

1

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
»CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u **11 brojeva** godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1. lipnja 1898.** Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2006. godinu iznosi **140 kuna** (za inozemstvo **35 eura**). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznak o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za primanje časopisa, trebaju se pismom, telefonom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi, ali ne unutar Wordovih dokumenata!).

STAVOVI i mišljenja izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim oglašivačima na zahtjev.

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@inet.hr
<http://hps.inet.hr>

UREDNIŠTVO

e-mail adrese za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@vip.hr
hrvatski.planinar@gmail.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
e-mail: caplar@vip.hr
mob.: 091/51-41-740
tel./fax: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
Željka Kasapović
Zdenko Kristijan
Branko Meštrić
prof. Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

HRVATSKI PLANINAR

Godište
Volume **98**

Broj
Number **1**

Siječanj – January 2006

TEMA BROJA

55 obljetnica Hrvatske gorske službe spašavanja

SADRŽAJ

Godišnja priznanja i nagrade Izvršnog odbora HPS2

Hrvatski planinarski savez u 2005. godini3

HGSS proslavila 55. obljetnicu9

Vinko Prizmić

Dinara nije dopustila da joj se popnemo na tjeme....13

Joso Gracin

Alpski velikan Ortler15

Anđelko Horvat

Potop na Tre Cime20

Tomislav Zoričić

Na izvoru rijeke Mure23

Sonja Vršić

U carstvu velebitskih kukova25

Kristina Jurčić

Jako strogi planinari29

Željko Poljak

Ah, svi ti borovi!31

Branko Meštrić

Planinarski tisak33

Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Boris Buljan....34

Planinarske kuće35

Planinarski putovi36

In memoriam: Cvjetko Šoštarčić37

Speleologija38

Vijesti39

Kalendar akcija40

55 godina Hrvatske gorske
službe spašavanja

Zimski uspon na najviši vrh
Hrvatske

Alpski velikan Ortler

Potop na Tre Cime

SLIKA NA NASLOVNICI

Izlazak na vršni greben Polluxa

foto: Slobodan Soldo

GODIŠNJA PRIZNANJA I NAGRADE IZVRŠNOG ODBORA HPS

Izvršni odbor HPS na tradicionalnoj Novogodišnjoj sjednici 19. prosinca 2005. dodjelio je priznanja planinarskim udrugama, organizatorima akcija i pojedincima za koje je to tijelo HPS-a imalo saznanja da su se istaknuli svojim radom tijekom godine, kao i ustanovama izvan HPS-a koji su pomogli naše djelovanje. Za 2005. godinu dodijeljena su priznanja uz koja su predani pokloni dobitnicima: kvalitetni dalekozori, moderne baterijske svjetiljke, razna planinarska oprema, kalendar HPS za 2006. godinu i nekoliko izdanja planinarske literature HPS.

- **NAJUSPJEŠNIJA PLANINARSKA UDRUGA: HPD »Sinjal 1831«, Kijevo** nagrađena je za ukupan planinarski rad, a posebno za besprijekornu (ne samo ovogodišnju, nego i sve dosadašnje) organizaciju tradicionalnog uspona na Dinaru, našu najvišu planinu, te za uređenje skloništa »Martinova košara« na Donjim Torinama.
- **NAJUSPJEŠNIJE ORGANIZIRANA AKCIJA: »Tragom prvog izleta HPD« – HPD »Japetić«, Samobor** nagrađeno je za pripremu i izvedbu Dana hrvatskih planinara, koja je uz proslavu u Rudama sadržavala i organizaciju i pripremu svih detalja na trasi puta, koji je obišlo više od 1000 planinara.
- **NAJBOLJI DRUŠTVENI RAD U SVOJOJ PLANINARSKOJ UDRUZI: Darko Bakšić u Stanici HGSS Zagreb** u 2005. godini vrlo je uspješno vodio tu najbrojniju stanicu gorske službe u Hrvatskoj. U radu s više od 60 spašavatelja i pripravnika, postignuta je njihova vrhunska uvježbanost, obavljene su mnoge akcije spašavanja, vježbe i predavanje te izuzetno korisna dežurstva za skijaše, planinare i izletnike na Medvednici.
- **NAJBOLJI PLANINARSKI DUŽNOSNIK: Darko Berljak** nagrađen je za mnogobrojne kvalitetno obavljene redovne poslove koje obavlja kao glavni tajnik HPS, ali i za one izvan svojih radnih obveza – od uključivanja HPS kao vrlo bitnog partnera u organizaciji Svjetskog kupa u skijanju na Sljemeni do vodstva alpinističke ekspedicije u NR Kinu.
- **NAJVEĆI PLANINARSKI USPJEH: Boris Čujić i Ivica Matković** postigli su najveći planinarski uspjeh ispenjavši tri vrlo teška prvenstvena alpinistička smjera u velikim stijenama na ekspediciji »Sechuan 2005«.
- **NAJVEĆI DOPRINOS PLANINARSKOJ PUBLICISTICI: HPD »Dugi vrh«, Varaždin** nagrađeno je za prikupljanje građe, pripremu i izdavanje vrlo kvalitetnog zbornika o trideset godina rada HPD »Dugi vrh«.
- **NAJBOLJA PLANINARSKA WEB-STRANICA: www.marulianus.hr.** Web-stranica koju uređuje Športsko-penjački klub »Marulianus« iz Splita nagrađena je zbog atraktivnog izgleda, raznolikog sadržaja, te stalne ažurnosti
- **NAJBOLJA PLANINARSKA KUĆA: »Belečgrad« na Ivansčici,** kuća kojom upravlja HPD »Belečgrad« iz Belca, brzo nakon otvaranja postigla je vrhunske standarde svojim ugođajem i uslugama za posjetitelje.
- **NAJBOLJI DOMAR ILI DEŽURNI: dežurni na planinarskoj kući »Bijele stijene«,** kojom upravlja HPD »Kapela« iz Zagreba, nagrađeni su zbog vrlo savjesne organizacije dežurstava, čime se omogućuje vrlo ugodan boravak svih planinara i izletnika na Bijelim stijenama.
- **NAJBOLJI UPRAVLJAČ PLANINARSKKE KUĆE: HPD »Dubrovnik«, Dubrovnik** godinama se, ali ove godine posebno uspješno brine za planinarsku kuću »Pavlič« u Kuni Konavoskoj, jedinstveno je po tome što ima vlasništvo i uspješno upravlja planinarskim objektom i u drugoj državi (Vrbanja u SCG)
- **NAJBOLJI SURADNIK: Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana** nagrađeni su zbog izuzetno dobre suradnje, odnosno ovogodišnjih obavljenih letova transportnim helikopterima koji su prevozili građu za planinarske objekte na Velebitu, Dinari i Mosoru, bez koje dostava tog materijala na te lokacije ne bi bila moguća
- **NAJBOLJI DONATOR (SPONZOR): tvrtka »Interijer-montaža«, Zagreb** nagrađena je zbog angažiranja na uređenju naše planinarske kuće »Alan« na sjevernom Velebitu.
- **POSEBNO PRIZNANJE IZVRŠNOG ODBORA: »Meridijani«, Samobor** nagrađeni su zbog vrlo kvalitetne suradnje u pripremi i promociji akcije »Tragom prvog izleta HPD-a«, održane 15. svibnja u Samoborskom gorju.

Hrvatski planinarski savez u 2005. godini

Svoju 131. godinu organiziranog djelovanja kao krovne nacionalne planinarske udruge, Hrvatski planinarski savez je završio s 224 registrirane članice, od toga 197 planinarskih društava i klubova, 11 županijskih i gradskih planinarskih saveza, jednom stanicom vodiča, te Hrvatskom gorskom službom spašavanja s njezinih 14 stanica. Primili smo u članstvo nove planinarske udruge u Karlovcu, Gatama, Pazinu, Križišću, Biletiću, Zagrebu, Ogulinu, Zaprešiću i mjestima gdje se to dugo očekivalo – u Velikoj Gorici i u Starigradu Paklenici.

Ukupan broj članova (konačan broj se utvrđuje obračunom izdanih i vraćenih markica sredinom siječnja 2006.), iznosit će oko 22.000 što je 10% više nego prošle godine, a u tom su broju gotovo podjednako zastupljeni mladež, seniori i umirovljenici.

Pohoda, izleta, susreta, događaja i drugih raznovrsnih akcija na svim razinama u HPS-u bilo je izrazito više nego posljednjih godina. Održane su prigodne proslave kojima je zaključeno obilježavanje 130 godina organiziranog hrvatskog planinarstva, a visoki pokrovitelj proslave bio je Predsjednik Republike Stjepan Mesić. Najvažnija akcija bila je tradicionalni pohod »Tragom prvog izleta HPD-a« u Samoborskom gorju, a to je ujedno bio i Dan hrvatskih planinara.

Od saveznih akcija posebno treba spomenuti vrlo zahtjevne poslove sredinom siječnja za potrebe Svjetskog skijaškog kupa u ženskom slalomu na Sljemenu, početkom svibnja zajedno s Nacionalnim parkom »Paklenica« organiziranje međunarodnog penjačkog natjecanja »Big Wall speed climbing«, rujanski pohod na

Dinaru – našu najvišu planinu kada je otvoreno novo planinarsko sklonište na Donjim Torinama, pohod alpinističke ekspedicije u NR Kinu početkom jeseni i pokroviteljstvo u otvaranju nove planinarske obilaznice

»Lički gorski biseri«. Krajem godine HPS se uključio u obilježavanje Svjetskog dana planina koji su proglasili Ujedinjeni narodi nakon završetka Međunarodne godine planina.

Ove je godine sve akcije u tom smislu usklađivao FAO (Organizacija za prehranu i poljoprivredu), a bile su usmjerene na smanjivanje siromaštva stanovnika u gorskim područjima, akcijama pomoći da se oni zadrže na tim

prostorima, kao i informiranje svjetske javnosti o mogućnostima, ali i opasnostima koje se pojavljuju u planinskom području kao posljedica turističke djelatnosti.

Uvažavajući te preporuke HPS je vrlo konkretno obilježio taj dan uplatom jednokratne financijske pomoći Pakistanskom planinarskom savezu radi izgradnje kuće jednoj obitelji u himalajskom području koje je nedavno razoreno katastrofalnim potresom. Na toj kući bit će izvešena pločica da je njen donator bio HPS. Predsjednik Pakistanskog saveza obavijestio nas je da su nešto slično učinili samo američki i japanski planinarski savez. Osim toga, dan uoči Svjetskog dana planina 11. prosinca, predstavnici HPS-a su posjetili žumberačko selo Grič (830 m; najviše stalno naseljeno mjesto u Zagrebačkoj županiji), te jednoj obitelji, koja živi izuzetno skromno, darovali kućanski aparat (štednjak) i druge predmete u znak zahvalnosti za njihovo dugogodišnje gostoprimstvo što ga pružaju planinarima koji tamo prolaze, a sa

željom da se povećanjem životnog standarda i ostalih uvjeta motiviraju za ostanak u tom planinskom području.

Sjednica Glavnog odbora HPS-a održana je u veljači i na njoj je, uz uobičajeni dnevni red toga tijela, prihvaćen zaključni račun i određen proračun Saveza u usklađenim veličinama prihoda i rashoda u iznosu od 1.300.000 kuna za tekuću godinu, a od toga 300.000 kuna za rad naših stručnih komisija.

Izvršni odbor je u 2004. održao sedam sjednica na kojima se raspravljalo o 64 glavnih točaka dnevnog reda i 60 podtočaka, pri čemu je doneseno više od stotinu odluka ili zaključaka o pojedinim pitanjima. Ni na jednoj sjednici nikada nije bio upitan kvorum, nerijetko se radilo i u nazočnosti cijelog sastavu svih jedanaestoro članova Izvršnog odbora. Nadzorni odbor, odnosno njegovi predstavnici, bili su također prisutni na svim sjednicama.

Cijene članskih markica već petu godinu nisu se mijenjale, a tako će ostati i u 2006. Uplaćena sredstva od markica koriste se za sigurnost, odnosno osiguranje u slučaju nesreće u planini za svakog našeg člana, za obnovu planinarskih objekta te za stručan rad članstva u naših sada već 16 specijalističkih i stručnih djelatnosti. Možda je razlog spomenutog velikog povećanja broja registriranih članova i niz povlastica što ih pruža iskaznica HPS-a. Uz osiguranje za slučaj nesreće, ostvaruje se popust od 50% u cijeni noćenja u planinarskim kućama u Hrvatskoj i Sloveniji, popust u trgovinama planinarske opreme (Iglu šport, Promontana, Planika; većinom 10%), popust za ulaznice u nacionalne parkove u planinarskim područjima, za kupnju planinarske literature i slično.

Kontakti s ustanovama izvan HPS-a. Intenzivno smo surađivali s Uredom Predsjednika Republike, pojedinim vladinim ministarstvima, njihovim tijelima i dužnosnicima oko raznih pitanja povezanih s našom djelatnošću (sudjelovanje u javnim raspravama oko nekih zakona ili provedbi postojećih, o ostalim podzakonskim propisima i sl.). Posebno smo aktivno sudjelovali u javnoj raspravi o prijedlogu teksta novog Zakona o športu, a HPS je više puta upućivao i svoje pisane primjedbe. Započela je suradnja s Državnim inspektorata-

tom RH u odsjeku nadzora zaštite na radu, s perspektivom da će HPS biti uključen u provedbi novih zakonskih propisa za radove na visini kao najstručnija ustanova u tom području. Intenzivni su bili i odnosi s upravama parkova prirode i nacionalnih parkova u planinskom području, a u toj vrlo složenoj problematici ubuduće očekujemo novu kvalitetu nakon osnivanja posebne stručne komisije za suradnju s upravama zaštićenih planinskih područja. Nakon mnogih godina, zahvaljujući neizmjernom zalaganju Josipa Majnarića, dobivena je lokacijska i građevinska dozvola za vidikovac na Hunjki na Medvednici te preostaje samo pronalaženje potrebnih financijskih sredstava za izgradnju.

Na međunarodnom planu, sudjelovali smo u Asocijaciji planinarskih saveza (UIAA) na Općoj skupštini u Singaporeu, u IOF-u (orijentacija) na zasjedanju u Japanu i IKAR-u (HGSS) u Italiji. U radu najelitnije Komisije UIAA, za ekspedicije, sudjeluje naš član Darko Berljak, a uskoro će u Medicinsku komisiju biti uključen i dr. Dubravko Marković. Momčadi naših natjecateljskih športova (planinarsko skijanje, orijentacijsko trčanje i športsko penjanje) nastupale su na dva svjetska prvenstva, dva europska prvenstva, nekoliko svjetskih kupova i na drugim međunarodnim natjecanjima u većini postojećih kategorija.

Hrvatski olimpijski odbor sufinancirao je dio troškova natjecanja za tri naše športske discipline (orijentacijsko trčanje, planinarsko skijanje i sportsko penjanje), plaćene su sve naše članarine u međunarodnim udrugama (UIAA, IOF i ICC), putovanja na sastanke UIAA u inozemstvu i plaće naših zaposlenika. Sudjelovali smo u radu sjednica Skupština Hrvatskog olimpijskog odbora.

Odnosi s novinskim i elektronskim medijima. S njima surađuju pojedini dužnosnici i članovi komisija HPS-a oko planinarskih tema, gostujući u pojedinim emisijama ili u obliku priopćenja za tisak. Međutim, naše tradicionalno djelovanje bez afera i senzacionalizma, novinare najčešće ne zanima i uz nemale napore koji se ulažu u te kontakte, opće je poznata činjenica da je planinarstvo premalo zastupljeno u svim medijima.

Veze s našim udrugama. HPS je s 224 udružene članice bio u vezi putem članova svih tijela HPS-a i zaposlenika, na terenu, prijamom stranaka u Uredu HPS-a, telefonom, sve češće e-poštom, objavama u »Hrvatskom planinaru«, dopisima našim društvima i klubovima o raznim temama, objašnjenjima pojedinih pitanja i prijedlozima za bolju suradnju. Sve to zahtijeva mnogo vremena zbog sve većeg obima poslova koji se obavljaju u HPS-u. U 2005. predstavnici HPS su posjetili službeno (a mnogo puta i neslužbeno) oko 200 događaja i akcija, kao što su osnivačke i redovne skupštine, razne proslave i druge priredbe što ih organiziraju planinarska društva, županijski savezi i stručne komisije.

Godišnji prihod, iako još nema konačnih pokazatelja, bit će u 2005. rekordan, s preko milijun i pol kuna, što je 15% iznad planiranog. Rashod će biti čak nešto niži od zadanog, no s tim ostatkom omogućit će se nesmetan rad u prvom tromjesečju 2006. dok se ne ostvare novi prihodi. Prodaja planinarske literature, vodiča i zemljovida u stalnom je porastu, a HPS će i dalje obavljati komisijsku prodaju drugih nakladnika i financirati nova izdanja, jer je što veća ponuda stručne planinarske literature, ne samo za naše članove već i ostale građane, važnija od prihoda. Još kvalitetniji prihodi ostvareni su od najamnina i ostalih djelatnosti, a prihodi od članarine zadržavaju se na uobičajenoj trećini ukupnih prihoda.

Rad ureda HPS-a sa samo dva profesionalna djelatnika u punom i jednim s pola radnog vremena, pokušava na najbolji mogući način obaviti sve poslove, kao i one koje ponekad ne mogu riješiti ostali dužnosnici ili pročelnici komisija. Nerijetko se radi i prekovremeno, a glavni tajnik je ove godine bez ikakve naknade obavljao i poslove na terenu gotovo svake subote i nedjelje. Ured HPS-a članstvu i građanstvu služi kao mjesto gdje se mogu dobiti sve obavijesti o planinama i planinarstvu, a istodobno se brine o pretplati i financijama našeg časopisa, kontaktira s raznim ustanovama i pravnim osobama izvan HPS-a, mnogobrojnim udruženim članicama u vezi s članskim materijalom i ostalim pitanjima naše organizacije. Suraduje sa 16 komisija HPS-a, vodi vlastito poslovanje kroz nabavu i prodaju planinarske

Predsjednik Izvršnog odbora Franjo Novosel, dopredsjednik HPS Vlado Novak i glavni tajnik Darko Berljak

literature, dogovara i ugovara najamninu i sponzorstva te obavlja ostale poslove kako bi se, uz članarine, osigurali dodatni izvori prihoda, koji u ovoj godini iznose gotovo milijun kuna.

Časopis »Hrvatski planinar« izlazi redovito, s redovnim vođenjem pretplatničke evidencije. Zaprimito je oko 500 različitih autorskih priloga, a objavljeno ih je oko 300. Broj pretplatnika posljednje dvije godine kreće se oko 1600, ali unatoč kvalitetno ugovorenim uvjetima s tiskarom, sponzorstvima i reklamama, časopis posluje na granici rentabilnosti. U slučaju potrebe, neupitna je financijska pomoć iz drugih izvora. Uskoro će biti obilježeno stoto godišće »Hrvat-

Dio uzvanika na Novogodišnjoj sjednici HPS

Pohod »Tragom prvog izleta HPD-a« od Ruda do Plešivice bio je jedna od središnjih akcija HPS-a u 2005. godini

skog planinara«. Visina pretplate za 2006. povećana je za 20 kuna i iznositi će 140 kuna.

Stručne i organizacijske komisije. Naše raznolike, ali i izuzetno kvalitetne djelatnosti ostvaruju se u 16 stručnih i organizacijskih komisija. U ovoj godini one su izvele gotovo dvije stotine (prosječno više od jedne svakog drugog dana) posebnih akcija, ekspedicija, pohoda, tečaja, seminara, vježbi, predavanja i natjecanja, na kojima je sudjelovalo više tisuća naših članova. Znatian dio našeg članstva ne boravi u planinskoj prirodi samo rekreativno, već svoj boravak osmišljava stručnom i društveno korisnom djelatnošću. Slijedi vrlo sažet opis djelatnosti naših komisija u 2005. godini.

Komisija za zaštitu prirode održala je, kao i prošlih godina, niz predavanja o zaštiti prirode u planinarskim društvima, školama i knjižnicama, promovirajući zaštitu planinske prirode i voda. Ukazivala je na važnost zaštite prirode kroz medije, a posebno za Dan planeta Zemlje. Povodom Dana zdravlja organizirana je promocija odlaska u planinsku prirodu vlakom iz Zagreba i Zeleno-Plava opcija na Velebit za stanovnike uz more. Održano je nekoliko Malih planinarskih škola zaštite prirode sa šezdesetak sudionika i četrnaest izleta. Na Svjetski dan čistih planina organizirano je čišćenje staza i vodotoka. Sudjeluje u radu Zaklade za zaštitu i razvoj podsljemenskog kraja, a na akcijama komisije zabilježeno je oko tisuću sudionika.

Komisija za gospodarstvo koordinirala je, dogovarala i ishodila dokumentaciju potrebnu

za obnovu planinarske kuće na Lubenovcu i za očekivati je da njena obnova započne 2006. godine. Za budući objekt na Šugarskoj dulibi pribavljen je gruntovni i katastarski izvod, te dobivena suglasnost Konzervatorskog zavoda za gradnju na mjestu nekadašnjeg objekta. Za sadašnje sklonište dopremljeno je helikopterom HV-a dvije tone opreme za sanaciju i očišćena je cisterna. Financijski je pomognuta obnova skloništa na Bjelolasici, Rossijevog skloništa, kuća na Alanu i Cesargradskoj gori, izgradnja skloništa na Dinari i nove planinarske kuće na Orlovim stinama na Svilaji. Na Libinju je helikopterom postavljen darovani kontejner za HPD »Tulove grede«. U domu »Zavižan« ugrađeni su novi prozori i parcelirano je zemljište u vlasništvu HPS-a, a u tijeku su dogovori s Počelavstvom grada Klanjca o obnovi Cesargrada, čiji je vlasnik također HPS.

Komisija za planinarske putove. Osim dvanaest redovitih sastanaka, tiskano je treće izdanje Hrvatske planinarske obilaznice i podijeljeno 108 priznanja. Potaknut je dogovor o obilaznicama koje istodobno zahvaćaju i Sloveniju i Hrvatsku. Pripremljeni su sadržaji Internet stranice Komisije, uključujući prezentaciju svih obilaznica, te novo izdanje Priručnika za markaciste. Održana su četiri tečaja za markaciste, koje je završilo 99 sudionika. Izrađena su 36 metalna žiga, a uspostavljena je suradnja i s većinom županijskih planinarskih saveza.

Komisija za alpinizam. U godišnjem izvještaju o radu komisija obično izdvajamo onu koja

se posebno istaknula. U 2005. to je, nakon dugih kriznih godina, bila ova komisija. Osam sudionika nastupilo je u siječnju na Međunarodnom skupu penjača u ledu u Fournelu, održana su tri kola Prvenstva Hrvatske u lednom penjanju, Komisija je sudjelovala u organizaciji penjačkog međunarodnog natjecanja u Paklenici, održan je alpinistički ljetni logor na Korošici, četiri predstavnika bila su na Međunarodnom skupu alpinista u Bugarskoj i jedan na proslavi Dana turske državnosti na Araratu. Ovih su dana održani seminari u *dry-tooling* penjanju, te prvo kolo penjanja u ledu za novo prvenstvo Hrvatske. Održani su ispiti za naslov alpinist za 12 kandidata, održan je Zbor alpinista i postavljena je web-stranica komisije. Uz mnogobrojne uspone, organizirana je alpinistička ekspedicija »Sechuan«, na kojoj su ispenjana tri *big wall* prvenstvena uspona. Jedan od njih nosi ime naše obljetnice: »HPD 130«.

Komisija za vodiče. Održan je zimski tečaj na Platku (15 polaznika), ljetni tečaj na Mosoru (18), tečaj vodiča društvenih izleta (15) te ispiti za 17 vodiča. Održan je niz akcija: visokogorska vježba na Grossglockneru (36 sudionika), dežurstva na tradicionalnom usponu na Dinaru, Skup vodiča društvenih izleta i 23. zbor vodiča.

Komisija za promidžbu i izdavačku djelatnost uredila je i za tisak pripremila knjigu »Život na planinarski način« Željka Poljaka, novo izdanje »Planinarskog dnevnika« i zidni kalendar za 2006. Tiskani su plakat za pohod na Dinaru i naljepnice sa znakom HPS-a. Za potrebe akcije »Tragom prvog izleta HPD-a« izrađena je prigodna značka, a s izdavačkom kućom »Meridijani« set razglednica i plakat. Komisija je pomagala uređivanje i pripremu raznih izdanja naših članica, a sada radi na novom izgledu i zamjeni sadašnjih web-stranica na drugom serveru.

Komisija za školovanje kadrova radi na novom Programu školovanja, odnosno priprema tisak takve knjižice za naše članstvo i stručne komisije. Prema programima i izvještajima o održanim planinarskim i stručnim školama članica, poslala je organizatorima oko 900 diploma HPS-a za planinarske i specijalističke škole.

Komisija za speleologiju. Održane su četiri speleološke škole s ukupno 64 polaznika. Ispite

za naslov speleolog položilo je 11 kandidata, a jedan je postao instruktor speleologije. Ostvarena je speleološka ekspedicija na Kubu i jedna u Meksiku. Organizirano je nekoliko kvalitetnih ljetnih istraživačkih logora: na Crikveni, Crnopcu i oko izvora rijeke Cetine. Održan je stručni skup speleologa i istraživača krškog reljefa na kojem je sudjelovalo 50 speleologa iz Hrvatske i Slovenije.

Komisija za planinarsko skijanje. Održano je prvo državno prvenstvo u tom športu na Platku, sudjelovala je s nekoliko predstavnika na *telemark*-festivalu i prvenstvu u Livignu (Italija), a u jednoj od kategorija hrvatski je natjecatelj osvojio drugo mjesto. Na Europskom prvenstvu u Andorri naša članica natjecala se u nekoliko disciplina.

Komisija za orijentaciju. Održane su 23 trke za Prvenstvo i Kup Hrvatske s ukupno više od tri tisuće natjecatelja. Organizirana su natjecanja u preciznoj orijentaciji i u orijentaciji brdskim biciklima. Seniorska reprezentacija nastupila je na Svjetskom prvenstvu u Japanu, Svjetskom kupu u Italiji i Svjetskom kupu u biciklističkoj orijentaciji u Slovačkoj, a juniorska na Svjetskom prvenstvu u Švicarskoj i Europskom kupu u Austriji.

Komisija za športsko penjanje. Organizirano je sedam natjecanja s ukupno 330 natjecatelja za prvenstvo države u Boulder, težinskoj i speed disciplinama, u muškoj i ženskoj seniorskoj konkurenciji, te za kadete i juniore. Penjači su sudjelovali na Svjetskom prvenstvu u Njemačkoj, Svjetskom kupu za seniore i Europskom kupu u Kranju za mlade kategorije. Održani su ispiti za 10 kandidata za zvanje instruktora, suca i postavljča smjerova športskog penjanja.

Komisija za suradnju s upravama zaštićenih planinskih područja osnovana je u ožujku 2005. Definirala je, s ostalim komisijama HPS-a, svoj sadržaj rada. U tijeku je prikupljanje podataka važnih za odnose organiziranog planinarstva s javnim ustanovama za zaštićena područja te su započeli kontakti s njihovim pojedinim dužnosnicima.

Komisija za visokogorske uspone, daleka planinarska putovanja i pohode davala je planinarskim društvima i ostalim korisnicima u

HPS-u mišljenja i savjete te ih povezivala s lokalnim turističkim agencijama u Keniji, Tanzaniji, Kini, Nepal u Tibetu, a za sljedeću godinu to je već učinila za planirane uspone na osamtisućnjak Cho Oyu, za vrhove Mehra i Lobuche Peak u nepalskoj Himalaji i za jedan sedamtisućnjak u Tibetu.

Komisija za priznanja održala je četiri sjednice, na kojima su za udruge i članove dodijeljena 55 priznanja HPS-a: 9 zlatnih, 15 srebrnih i 28 brončana znakova HPS-a, te 3 plakete i dva posebna priznanja.

Komisija za povijest planinarstva bila je usmjerena na popisivanje i dostupno arhiviranje povijesne građe koja se nalazi u Samoborskom muzeju, a koju sve češće koriste naše članice za svoje potrebe.

Komisija za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost je, prema zahtjevima, pregledavala ugovore, pravilnike i druge dokumente za ured HPS-a, Izvršni i Glavni odbor HPS-a.

Hrvatska gorska služba spašavanja. Neka-dašnja stručna komisija Saveza već treću godinu djeluje kao samostalna pravna osoba, ali je statutarno u vrlo čvrstoj vezi s HPS-om. Uz redovnu djelatnost spašavanja unesrećenih, održavanja vježbi, tečajeva i ispita za gorske spašavatelje, članovi su dežurali na skijalištima i u planinskim nacionalnim parkovima, te na većim akcijama u planinama. Nakon prošlogodišnjeg postizanja zakonskog statusa kroz odredbe Zakona o zaštiti i spašavanju, ove je godine radna skupina, sastavljena od članova iz nekoliko vladinih ministarstva, zajedno i ravnopravno s gorskim spašavateljima radila na prijedlogu teksta Zakona o HGSS-u koji će uskoro biti upućen na prvo čitanje u Hrvatski sabor. Sredinom prosinca je proslavom u Zagrebu obilježena 55. obljetnica organiziranog gorskog spašavanja u Hrvatskoj.

Iako je ovaj pregled rada Izvršnog odbora, komisija i ureda HPS-a u 2005. godini bio vrlo sažet, dovoljan je za ocjenu da će 2005. ostati zabilježena kao godina s organiziranim mnogim akcijama najviše vrijednosti, s najvećim brojem udruženih društava/klubova, s najvećim postotkom porasta članstva u hrvatskom planinarstvu u posljednjih pedeset godina, s najvećim brojem

članstva u zadnjih 15 godina i s dosad najvećim ostvarenim prihodom. Hrvatski planinarski savez zadovoljan je i ponosan tim rezultatima, a očekuje se da će se takav rast nastaviti i u sljedećim godinama.

Ovim kratkim izvještajem mnogo toga vrijednog nije obuhvaćeno, ali nije spomenuto ni ono čime nismo bili zadovoljni. U tako dinamičnim i raznovrsnim događajima ponekad nastaju nesuglasice između pojedinih dužnosnika u Savezu, no one nisu česte i brzo se pronalaze rješenja kako ne bi utjecale na ukupnu djelatnost. Isto tako, već nekoliko godina postoje teškoće u dogovorima i provedbi nekih odluka komisija u našim natjecateljskim športovima – orijentacijskom trčanju i športskom penjanju, rad nekih stručnih komisija slabi, a neke članice HPS-a ne plaćaju račune za poslani materijal, markice i »Hrvatski planinar«. Ponovno moramo spomenuti da postoji nekoliko udruga čiji je sadržaj rada planinarstvo ili neka od naših djelatnosti, a nisu članice HPS-a. HPS se ne miješa u njihov rad i vrlo upitna školovanja, iako pojedini njihovi postupci štete organiziranom hrvatskom planinarstvu jer ih neupućena javnost, pa čak i neki naši članovi, povezuju s HPS-om. Međutim, kada se te udruge u svom djelovanju koriste ustrojem i infrastrukturu HPS-a, prirodno je da moramo upozoravati naše članstvo i nadležne ustanove o tom izvaninstitucionalnom djelovanju i poduzeti sve statutom i zakonima propisane zaštitne mjere.

I ovom prilikom pozivamo planinarska društva, županijske i gradske planinarske saveze, ali i pojedince, da što češće izvješćuju o svom radu u našem časopisu ili da takve izvještaje šalju uredu HPS-a, ne samo zbog obavješćavanja planinarske javnosti, već i zato da za budućnost ostavimo pisani trag o svom radu.

Zahvaljujemo svim dužnosnicima, pročelnicima i članovima komisija, zaposlenicima i suradnicima, te planinarskim udrugama i svim članovima HPS-a koji su 2005. godine svojim djelovanjem u hrvatskim i inozemnim planinama, podzemnom svijetu, ali i zalaganjem u mnogim ustanovama i tijelima, pridonijeli izuzetno vrijednim planinarskim rezultatima.

Franjo Novosel, predsjednik Izvršnog odbora HPS

HGSS proslavila 55. obljetnicu

Vinko Prizmić, Split

U Zagrebu je 17. prosinca u Starogradskoj vijećnici svečano obilježena 55. obljetnica Hrvatske gorske službe spašavanja. Tom se prigodom u prepunoj velikoj dvorani okupilo gotovo 350 uzvanika, mahom državnih dužnosnika, gorskih spašavatelja te čelnika i predstavnika organizacija i institucija s kojima HGSS surađuje. Iako je bilo najavljeno i sudjelovanje predsjednika Vlade RH dr. Ive Sanadera, on je zbog svojih iznenadne obveze bio spriječen, pa je umjesto njega bio nazočan ministar obrane Berislav Rončević.

Proslava je bila prigoda da se cjelovito sagleda i istakne dosadašnji doprinos, ali i značaj

HGSS-a kao sve važnije javne službe, koja na vrlo učinkovit način štiti javne interese i razrješava vitalnu javnu potrebu za spašavanjem u posebnim okolnostima. Pri tome se HGSS još uvijek susreće s mnogim nepotrebnim poteškoćama, a kako njezini pripadnici rade isključivo iz etičkih motiva, daruju svoje sposobnosti, vrijeme, a često i svoj novac u pravilu samostalno, proslava je bila i mjesto da se još jednom javno upozori da sigurnost nije moguća bez veće društvene potpore. Istovremeno, to je bilo mjesto na kojem je iskazana zahvalnost i svima onima koji su pridonijeli da bi HGSS danas bila suvremena služba svjetske kvalitete, na ponos

Ministar obrane Berislav Rončević prima priznanje HGSS-a iz ruku pročelnika HGSS-a Vinka Prizmića

svim svojim članovima i na korist građanima Hrvatske.

Svečanost je vodio Danijel Lacko, predstavivši se prisutnima kao jedan od onih koji su spašeni zahvaljujući HGSS-u. Na proslavi je prikazan prigodni video-spot Branka Šeparovića s atraktivnim scenama iz akcija spašavanja i vježbi u miru i ratu, a nakon toga se skupu obratio Vinko Prizmić, pročelnik HGSS-a, i u uvodnom govoru se osvrnuo na prošlost, sadašnjost i budućnost HGSS-a. Upozorio je da velik dio Hrvatske, posebno pri lošijim vremenskim uvjetima, nije dostupan i da je izvan kontrole drugih nacionalnih institucija i zato predstavlja prostor djelovanja i odgovornosti HGSS-a. Tamo ni moćna tehnika, ni najveća financijska sredstva, ni velike organizacije često ne mogu riješiti problem, već uglavnom sve ovisi o pojedincu, njegovu iskustvu, vještini, snazi i, što je najvažnije, o ljudskom motivu i vjeri da se nešto može i mora učiniti. Ta vjera stječe se vlastitim iskustvom, vlastitom izloženošću opasnostima, iskustvima vlastitog iskušavanja svojih moći u najsurovijim uvjetima. Zato je HGSS, kao i sve gorske službe svijeta, nastao u okviru svoje nacionalne planinarske organizacije. Pripadnici HGSS-a su najprije bili najbolji hrvatski alpinisti, najbolji speleolozi, planinari koje ni najveća himalajska nevremena, ni najdublji svjetski ponori, ni najveće tehničke poteškoće nisu obeshrabрили, nego ih, naprotiv, prekalili. Upravo u

tome je tajna učinkovitosti HGSS-a i zato je to gotovo uvijek zadnja adresa na kojoj se traži pomoć, često i posljednja nada unesrećenomu i njegovoj obitelji.

Zbog toga je danas HGSS prije svega nezamjenjiv ljudski resurs i time nacionalni resurs Republike Hrvatske. Nema područja ljudskih djelatnosti u kojoj se nekog trenutka nije pojavila potreba za HGSS-om. HGSS je nastao kao servis športa i fizičke kulture u prirodi, ali je postao nezamjenjiv dio i produžena ruka primarne zdravstvene zaštite, resurs traganja i spašavanja u zračnom, pomorskom i kopnenom prometu, jamac sigurnosti gospodarskih i poljoprivrednih djelatnosti, strateški preduvjet turizma. To je resurs zaštite prirode i okoliša, resurs obrane, odgovor na elementarne nepogode, prirodne i tehničke katastrofe. Iako HGSS nije spomenut u proračunu RH, on štiti dugoročne interese i sprječava mnoge štete koje nastaju zbog gubitaka života, skupih liječenja, rehabilitacije i nepotrebne invalidnosti, a čije troškove solidarno trpe svi građani RH. HGSS osigurava vladavinu međunarodnih konvencija o zaštiti života i na onim prostorima gdje to inače ne bi bilo moguće.

HGSS je do sada prilično osamljeno, samotajno, ali odgovorno pokriva ovu javnu potrebu punih 55 godina i građanima bio na raspolaganju od 0–24 sata 365 dana u godini, danju i noću, po svim vremenskim uvjetima. Statistike govore o 8000 spašavanja i dva milijuna (besplatnih) sati rada u preventivi. Svake godine HGSS obavi oko 400 akcija spašavanja, odradi gotovo 100 tisuća sati rada na preventivi, pripremi, dežurstvima, edukaciji ugrožene populacije, pripremi prostora, izdavanju zemljovida, letaka, uputa i upozorenja. Kao nacionalni nositelj struke i iskustva predano radi na svemu što unapređuje sigurnost na takvim prostorima. Dijelom i zbog toga, Hrvatska je proglašena sigurnom turističkom zemljom, a svake godine stižu pismene zahvale raznih veleposlanstava i država na iskazanoj skrbi i pomoći njihovim građanima i turistima.

HGSS je dugo bio i jedini glasnogovornik prava unesrećenih i svih kojima treba pomoć na nepristupačnim prostorima izvan gradova i javnih prometnica. Godinama je upozoravao na

potrebu donošenja Zakona o zaštiti i spašavanju, formiranja jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja, uvođenja jedinstvenog broja 112 za poziv u pomoć, uvođenja helikopterske službe i, konačno, zalagao se da se prepozna problem i projektira sigurnost i na prostorima u planinama donošenjem Zakona o HGSS-u. Napokon je u tome i uspio jer je dosta toga danas već stvarnost, a u izradi je i Zakon o HGSS-u u kojim će se priznati ono što već svi znaju: HGSS je javna služba koja obavlja vrlo odgovornu zadaću i kojoj treba osigurati normalne uvjete za djelovanje.

Na kraju svečanosti izražena je velika zahvalnost starijim članovima i učiteljima radi kojih danas HGSS služi na ponos svima i na korist cijeloj Hrvatskoj. Budućnost HGSS-a nije upitna, on je trebao građanima Hrvatske jučer, treba danas i trebat će još više u budućnosti.

Nakon Prizmićevog izlaganja uslijedile su pozdravne riječi gostiju. U ime Gorske reševalne službe Slovenije iskazao je čestitku za 55 godina i najbolje želje za budući rad Janez Brojan, vođa delegacije GRS Slovenije.

Predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza, prof. dr. Hrvoje Kraljević, čestitao je u ime HPS-a na postignutim rezultatima, iskazao zadovoljstvo što je HGSS ponikao u okviru HPS-a i što danas predstavlja jednu od njegovih važnih sastavnica koja na najbolji način skrbi o sigurnosti hrvatskih planina i planinara. HGSS je nastao na tradiciji 130-godišnjeg organiziranog planinarstva, ali i svoju budućnost temelji na ljudskom i stručnom potencijalu iz redova planinarske organizacije. Kao priznanje za 55 godina uspješnog rada uručio je posebno priznanje HPS-a te poželio što manje nesreća, ali i puno uspjeha u budućem radu.

Zatim su podijeljena priznanja što ih je HGSS namijenio zaslužnim pojedincima. Posebno priznanje dodijeljeno je predsjedniku Vlade Republike Hrvatske dr. Ivi Sanaderu. Naime, u posljednjih godinu dana ostvareni su veliki pomaci u unapređenju sigurnosti na cijelom prostoru RH, a odlukom Vlade RH u izradi je Zakon o HGSS-u koji bi konačno trebao osigurati normalne uvjete za djelovanje i projektirati sigurnost na prostorima što ih HGSS pokriva, kao što to drugi zakoni čine u

drugim područjima javnih potreba. Donesen je Zakon o zaštiti i spašavanju, uveden je jedinstveni broj 112 za pomoć i slično, što je HGSS-u bitno olakšalo rad. U ime premijera Sanadera priznanje je primio njegov izaslanik ministar Berislav Rončević.

Nakon toga dobili su plakete za 40 godina neprekidnog rada u HGSS-u, za velik doprinos gorskom spašavanju i za izuzetne zasluge Ismet Baljić, Dražen Zupanc, Matija Mlinac, Zlatko Smerke, Anton Filipčić, Veljko Šarinić, Franjo Švarić, Božidar Kanajet, Joško Gerželj, Jerko Kirigin, Branko Bužančić, Vinko Maroević, Ivo Kaliterna, Ivan Blašković, Darko Bišćan i Miljenko Kriška. Posebno priznanje za dugogodišnje proćelništvo, odgoj generacija gorskih spašavatelja i doprinos razvoju HGSS-a dodijeljeno je dr. Borislavu Aleraju. Da je to priznanje došlo u prave ruke, potvrdio je dugotrajan pljesak svih prisutnih. U ime nagrađenih zahvalio se svojim neformalnim načinom prof. dr. Božidar Kanajet.

Dugogodišnji proćelnik GSS-a (1979. – 2002.)
dr. Borislav Aleraj

Ismet Baljić jedan je od osnivača Gorske službe spašavanja

Nakon dodjele priznanja skupu se obratio izaslanik premijera, ministar Berislav Rončević, koji je u nadahnutom govoru iznio niz činjenica i ugodna priznanja HGSS-u te najavio još veću potporu Vlade i svog Ministarstva, posebno u helikopterskim spašavanjima, zajedničkim osposobljavanjima i sl. Naime, sigurnost je u svakoj državi nužnost i strateški preduvjet života, gospodarstva i turizma. Istaknuo je da u nedostupnoj i očuvanoj prirodi leži velik potencijal i

budućnost RH, posebno za razvoj sportsko-rekreacijskog turizma. Zahvaljujući visokoj kvaliteti HGSS-a, Hrvatska svojim građanima i posjetiteljima može osigurati visoke standarde sigurnosti. Zahvalio se HGSS-u na ustrajnosti i dosadašnjem radu te mu poželio puno uspjeha u budućnosti.

Time je zaključen svečani dio te su se prisutni uzvanici i gosti nastavili neformalno družiti na prigodnom domjenku. Nakon domjenka pripadnici HGSS-a su svi zajedno otišli na Sljeme, gdje je na Planinar-

skom domu »Grafičar« održan redovni Zbor spašavatelja HGSS-a. Na njemu su uručene srebrne i zlatne značke i diplome onim članovima koji su ugradili više od dvadeset ili trideset godina u rad HGSS-a, zatim je obrađeno i nekoliko stručnih tema, a na kraju su, do kasno u noć, spašavatelji slavili uz gitare i pjesme. Imali su što i slaviti, jer je časno pripadati organizaciji koja 55 godina sustavno radi tako velik i koristan posao.

Dinara nije dopustila da joj se popnemo na tjeme

Joso Gracin, Šibenik

Već niz godina između Božića i Nove godine članovi HPD »Sv. Mihovil« kreću na krov Hrvatske, na vrletnu planinu Dinaru. Krećemo joj u pohode onda kada joj se visovi zabijele od prvih dahova ledene zime, a bura se svom žestinom obruši niz njezine gole padine. Upravo je tada Dinara najmoćnija i najopasnija. Kad dobije snježnobijelu kapu, koja skriva tajanstvenu granicu između modrog neba i visokog stijenja, nitko ne ide gore, jer ne zna što ga tamo čeka. Nitko, osim najsmionijih.

Zimski uspon na 1831 metara visoki Sinjal postao nam je tradicionalan i od njega ne odustajemo ni kad zavladaju najgori vremenski uvjeti. Tako je bilo i ovaj put. Skupilo nas se čak

četnaest. Iz sunčanog, ali prohladnog Šibenika umivenog snagom jake bure krenuli smo na planinu i ušavši iz Podinarja u njeno okrilje, našli se u prilikama kakve je teško zamisliti.

Jugozapadna stijena izgledala je veličanstveno. Obasjana blijedim zrakama jutarnjega sunca djelovala je moćno i prijeteće. Olujni je vjetar nosio snježnu prašinu nad rubovima divovskih greda ukrašenih ledenom čipkom zime, a visoko iznad toga carevala je beskrajna modrina neba. Nemoguća kombinacija, nezaboravan kontrast modrog i bijelog. Samo šezdesetak kilometara daleko od našega Šibenika, upali smo u dubok, mekan snijeg, koji je na mnogim mjestima bio dublji od metra. Uz tem-

JOSO GRACIN

Zimska razglednica Dinare

IVICA KODŽOMAN

Pogled s Peručkog jezera prema snijegom zaogrnutoj Dinari

peraturu zraka od -15°C , probijajući se kroz snježnu vijavicu, došli smo u neposrednu blizinu vrha, ali planina nam ovaj put nije dopustila da stupimo nogom na njezino ledeno tjeme.

Da ne povjeruješ: do cilja nam je nedostajalo samo stotinjak metara, ali na takvoj

hladnoći, pri iznimno lošoj vidljivosti, uz udare bure od preko 150 km/h, shvatili smo da bi daljnje napredovanje bilo sulud pokušaj. Bili smo tako blizu, a tako daleko! Biti razuman u planini znači ponekad biti spreman i na odustanje. Neki članovi kluba htjeli su pokušati, vođeni zovom srca, ali su ipak poslušali savjet iskusnijih.

Većina nas je solidno opremljena za zimske uspone, koji su nam i najdraži. Jedva čekamo zimske dane, kada vrhove okuju snijeg i led, da bismo krenuli na Velebit, Biokovo ili najbližu nam Dinaru. I ovaj nam je uspon predstavljao još jedan izuzetan gušt, ali ipak smo znali kada treba stati i vratiti se. Planina će zauvijek stajati na istome mjestu i još mnogo puta biti tako blizu – a tako daleko.

Na kraju smo imali nagradu: pogled s podinarske goleti na najveću stijenu Hrvatske, ukrašenu crvenilom zalazećeg sunca i snježno-bijelom kapom nad sobom. To je trebalo vidjeti!

JOSO GRACIN

Na zasniježenoj padini

Alpski velikan Ortler

Anđelko Horvat, Čakovec

Ne vrijedi riskirati. Ortler je tu stajao tisućljećima, stajat će i dalje. Možda nam se ponovno ukaže prilika – razmišljao sam prije dvije godine, kada smo zbog lošeg vremena i žuljeva od prethodnih izleta odustali od ovog velikana istočnih Alpa.

U rujnu do nas uvijek stiže jaka i stabilna anticiklona, koja podržava lijepo vrijeme čak i po desetak dana. Upravo smo to čekali. Glas na austrijskoj televiziji govorio je: »...tamnoplavo nebo, stabilno, vidljivost preko 100 km, bez

oblačka. Ako ikako imate mogućnosti, uzmite ruksak i otidite u brda...«

Dok na autoradiju pokušavamo namjestiti stanice sa čestim vremenskim izvještajima, nebo iznad nas potpuno se zatvara. Međutim, meteorolozi i dalje čvrsto brane svoju prognozu, a Anđelko već pomalo ljutito komentira: »Ma daj malo pogledaj kroz prozor, a ne samo u te kompjutorske sinoptičke karte!« No kako dan odmiče, a s njime i naš put, nad nama je ipak sve više plavoga neba.

ANĐELKO HRENJAK

Ulazimo u Sulden. Od Ortlera nema ni traga. Nestao je u oblacima. Kraj »Alpinschule Franz Ortler« prepakiramo stvari i krećemo uskom stazicom kroz borovu i ariševu šumu prema Tabarettahütte i Payerhütte. Uz stazicu rastu ribizi, borovnice, ariševci, rujnice... Na križanju putova nalazi se jedinstven primjerak bora s deblom promjera gotovo jedan metar. Krstimo ga s »pinus giganteus«.

Zastajem i puštam ispred sebe dvije visoke djevojke, a usput ne mogu odvojiti pogled od dva para lijepih, mišićavih, skladnih nogu u kratkim hlačicama. Nastojim krenuti za njima, no Anđelko zastajkuje jer je baš sada našao da snima kamerom nekakvo cvijeće.

– Požuri! Pogledaj malo i ovo cvijeće pred nama! Grrrr! – vičem u nadi da nas djevojke ne razumiju.

Visoko nad našim glavama, iz oblaka, ponovno proviruje golem Payerhütte, smještena poput orlova gnijezda na grebenu. Stazica prijeći ostatke nekadašnje morene, u čijem je središtu velik otvor. Iz njega se obrušavaju vode

koje nastaju topljenjem gornjeg Marl glečera. Staza uskim i strmim zavojima vodi prema Tabarettahütte. Naši teški ruksaci, puni opreme, odjeće, kamera i fotoaparata ne dozvoljavaju nam tempo kojim bezbrižno pokraj nas prolaze mame s klincima, dok tate nose tek maleni ruksak s flašicom i foticem.

Dok se sa suprotne strane nazire maleni južni ledenjak i vrh Vertainspitze (3554 m), s križem koji se sjaji na popodnevnom suncu, nad nama se ukazuje Ortler, koji se konačno odlučio otarasiti dosadnih oblaka i počeo ih parati ledenim krijestama svojih vrhova. U stijenju se isprepliću žile granita u nekoliko boja, ispresijecane raznim nijansama onečišćenih vapnenačkih stijena kakve su uobičajene u Julijskim Alpama i Dolomitima.

Još nekoliko zavoja i stižemo na sedlo, na 2871 m. Ovdje nas je prije dvije godine usred ljeta iznenadilo lepršanje snježnih pahulja. Svaki je korak sad sve teži, umor je već učinio svoje. Opažam kako Anđelko pokušava snimiti moj prilaz Payerhütte:

– Aha, snimaš me sad dok hodam kao crknuti konj, a dok sam na početku skakao kao srndać, snimao si samo cvijeće!

Konačno stižemo na Payerhütte. S terase doma umornim očima gledamo prema Weisskugelu, koji je sve jasnija silueta u večerašnjem zalasku sunca i sve veća želja za naš idući uspon. Večera: juhica i tjestenina s gljivama, posuta parmezanom.

Kroz san čujem komešanje i škripanje žičanih kreveta na kat i madraca. Kroz maleni prozor s druge strane sobe opažam prve zrake svjetlosti. Nekolicina vodiča već je odjevena, te pokušavaju probuditi svoje klijente. Čeone svjetiljke na našim glavama poigravaju se sa zaleđenim kristalima mraza na stolovima. Duboko ispod nas, još uvijek u potpunom mraku, naziru se svjetla Suldena. Najnestrpljiviji vodiči već navlače pojaseve na svoje klijente, navezuju ih, te odlaze po jedva vidljivoj stazici. U oči posebno upada jedan mladi vodič iz Suldena, u crvenom windstopperu, koji je toliko »na iglama« kao da već u podne mora biti kod kuće u dolini na ručku. Većina naveza već je otišla, pa među posljednjima uživamo u tišini i miru prekrasnog jutra.

Tek što je sunce pokazalo i preostale boje svoje palete te osvijetlilo i detalje na tamnim stijenama, na njima se pojavljuje gomila mrava, zapravo sićušnih ljudi koji žele stati nogom na tjeme vladara Istočnih Alpa. Kolona je razvučena od onih najbližih na prvoj pasaži, pa sve do onih koji upravo penju vertikalni kameni stup osiguran lancem. Na tih četrdesetak metara vertikalne ne smije biti greške. Dva matičara idu na lanac, a istovremeno smo povezani užetom. Zalazim za rub. Pod nogama je potpuna okomica, a ispod nje prevjes, tako da ni ne nazirem što bi bilo tamo negdje duboko pod nama. Nakon okomice slijedi uzak izložen greben s malim prevjesom u kojem se, na sreću, nalazi klin za komplet.

Na uskom malenom sedlu dočekuje nas tisućljetni tvrdi led. Vrijeme je da se navuku dereze i skinu cepini. Odjednom do nas dopre strahovit prasak i zvuk odrona. Njegova je jeka odzvanjala između seraka i stijena pod nebeskom kupolom još čitavu minutu. Prasak i miris oslobođenoga tisućljetnog leda. Ne možemo

vidjeti, ali slutimo. Zrak i nebo odjednom postaju teži, zvuk unosi strahopoštovanje. Ukočenih pogleda osjećamo da se događa nešto strašno. Serak se odlomio!

Po uskoj, ali tvrdoj i ugaženoj stazici slijedimo tragove nebrojenih naveza koji lutaju u labirintu seraka i pukotina. Jutro je, taj dio je još uvijek u sjeni pa je sve još zamrznuto i čvrsto. S desne se strane obrušavaju 20–30 metara visoki seraci, a na obzoru, ne toliko daleko od nas, pojavljuje se poznata silueta: Pizz Palue, Pizz Roseg i Bernina s Biancogratom, koji smo ispenjali prije dvije godine. Trag u ledu vodi preko zaleđenih mostića nad pukotinama sve do kosih sivih ploča iznad kojih se nazire bivak Lombardi. Gledamo kako se navez pred nama muči penjući zamrznute skliske ploče bez ijednoga klina. Stijenje je prekriveno tankom koricom leda pa zaključujemo da ćemo, za razliku od naših prethodnika, ipak ostaviti dereze na nogama. Goli prsti oprezno hvataju prva zaleđena hvatišta, uz škripav zvuk metala koji grebe po tvrdoj sivo-crnoj stijeni. Nekoliko puta poželim zaviknuti »Drži dobro!«, ali zapravo to

ANDELKO HRZENJAK

Uz križ na vrhu Ortlera

nema smisla jer između mene i prijatelja nema nijednoga klina. Pogled u stijenu, prsti, pogled u noge...

Bivak Lombardi – malena limena kutija sa četiri kreveta na kat. Visinomjer pokazuje 3335 metara. U upisnu knjigu upisujem obojicu. Na prethodnoj strani upisali su se Poljaci i dopisali na poljskom: »Bilo nam je grozno hladno, išlo je jako sporo, ali je svejedno bilo jaaaaaaako lijepo!« Vrijeme je da predahnemo i popijemo malo čaja iz termosice. Od bivka, po izloženoj strmini prema vršnome zaravanku, vodi vijugav trag nad dubinom sjeverne Ortlerove stijene. Svako prokliznuće na ovome mjestu značilo bi pad preko ruba 1000 metara visoke stijene. Prvi vodiči već vuku svoje klijente dolje!

Anđelko nosi stativ, kameru i fotić, pa opažam da mu ide malo sporije. Nešto više, pod velikim serakom na vršnome zaravanku, zajedno hvatamo zrak:

– Ma vrh je tu, lako i pljunem do njega, još samo malo! – sav sretan što smo već tako blizu vrha, nastojim nam olakšati ostatak puta.

– Ako pljuneš 150 metara visinske razlike, kog se vraga onda žališ da ne možeš disati!? – uzvraća Anđelko u šali.

Ispred nas se otvaraju vidici na susjedne vrhove: Königsspitze, Suldenferner, Monte Cevedale. Po zasniježenim krijestama stižemo na kameni otočić na kojemu stoji križ. Vrh!

Nebo plavo da plavije ne može biti. U daljini Marmolada sa svojom južnom stijenom, oštri vrhovi Adamela, koji se propinju iznad Brente,

ANDELKO HRŽENJAK

Pizz Palue, Bernina, cijeli lanac bijelih vrhova daleko u Švicarskoj, Weisskogel, Wildspitze, Ötztalerci, Stubajci... Lanci nepreglednih vrhova, obavijenih ledenjacima i vječnim snijegom i ledom. Šaljemo nekoliko SMS-ova obitelji i prijateljima. Vrijeme prolazi, fotoaparat škljoca, kamera zuji, sunce obasjava dva sretna lica, no pogled na toplo sunce i sat govori da mostići preko pukotina na povratku možda više neće biti čvrsti. Pakiranje i natrag.

Čudom se čudimo kako dolje ide tako lako! Ispod bivka ponovno nas dočekuje naša siva stijena bez ijednoga klina. Ali gle, u jednome kutku zabijena su dva velika klina za absajl. Jedan navez pred nama grozno petlja, sve dok ih Anđelko ne upita:

– Oprostite, a imate li vi osmice za absajl?

– Nemamo, ali probat ćemo preko matičara!

Gledam kako mladi ubacuje u matičar polulađarac i nije mi baš jasno što će i kako će.

– Sorry, may I show you something? – zapitam.

Ubacujem dečku uže u matičar na pojasu, prebacujem dilfer preko ramena na desni bok i stavljam mu prusik na uže i pojas.

– Now it is OK!

Dečko polako nestaje pod prevjesom, a meni je baš drago da i mi možemo nešto naučiti ove »frajere iz EU-a«. Mostići oko pukotina više ne drže kao rano ujutro pa pukotine zaobilazimo polako, uz napeto uže i osiguravanje. Na malenom, prevjesnom detalju uskoga kamenitog grebena stvorila se gužva. Ponovno nas dočekuje okomica s lancem. Napokon ravna stazica na siparu u podnožju Tabaretskog grebena.

– Sada, kad dođemo u dom, prvo idemo piti, a onda ideš piti ti, pa onda ja, pa onda opet ti, onda idemo skupa, a kad sve to popijemo možemo ići skupa na piće! – uspijevam izreći preko suhih, već raspucanih usana. Čela su nam ponovno crvena, unatoč tome što smo ih dva puta mazali zaštitnom kremom.

Pred domom ponovno stisak ruke:

– Za Ortler treba jedan stisak na vrhu, ali i jedan na kraju puta!

Kako nam se Payerhütte zamjerila, a do kraja dana ima još nekoliko sati, odlučni smo u namjeri da ovu noć prespavamo u nižoj, Tabarettahütte. Iz kamina se širi ugodna toplina. Kod mlade zgodne domarke, vjerojatno one iste koja je još prije dvije godine izgledala kao djevojčica, naručujemo dva piva i večeru. Gusta juhica od povrća, savršeno pečen odrezak, krumpirići i tikvice. Naručujemo još jednu rundu jer moramo proslaviti Anđelkovih deset godina otkako je prvi put bio na Jalovcu i prvi put u brdima.

Doručak? Naravno! Dječja radost. Kavica, margarin, domaći pekmez od borovnica. Mljac! Sad, ako treba, možemo opet na Vrh.

Sunčevi zraci odbijaju se od bijelih seraka pod samim vrhom Ortlera. Tamnoplavo nebo, bljesak sunca u odrazu leda i snijega, tamnozeleni vrhovi jela i borova... Kako da onda idemo doma?

Potop na Tre Cime

Tomislav Zoričić, Zagreb

Nakon uspješnih uspona na dva austrijska vrha – Hochalmspitze (3360 m) i Grossglockner (3798 m) sudbina nas je dovela u drugi planinarski raj – Dolomite.

Nije teško pogoditi što svakog planinara može najviše privući u Dolomitima – što drugo ako ne njihov simbol – Tre Cime. Jedina je nevolja što su običnim planinarima nedostupne, budući da na njihove vrhove ne vode obilježeni ili osigurani putovi. One su zapravo penjački raj, pa nije pretjerano reći da se upravo u njihovim stijenama stvarala alpinistička povijest Europe. Tu su penjali Dibona, Comici, Piaz, Preuss, Ratti, Innerkofler, Cassin i nebrojeni drugi stari majstori.

U svjetlu tih činjenica i uz puno poštovanje prema tako znamenitom mjestu, odabrao sam za uspon jedan od najlakših smjerova – Via Normale u Cimi Grande (2999 m). To je uspon težine I–II, s tri detalja težine III+.

Krećemo od planinarskog doma »Auronzo« (2300 m) na kraju ceste pod stijenama Tre Cime. To je ishodište za sve ture i uspone. Prognoza je bila obećavajuća i nakon što se raščistila jutarnja magla, Branka i ja već smo hodali prema kuloaru između Velike i Male Cime, gdje se ulazi u smjer. Na početku smjera ostavljamo štapove uz stijenu da nas dočekaju na povratku, navlačimo penjačke pojaseve, stavljamo kacige i navezujemo se. Na pojas vješam

TOMISLAV ZORIČ

Uspon na vrh Tre Cime i silazak s njega iziskuju mnogo penjačke vještine

gomilu opreme: klinove, čokove, kladivo, zamke, gurtne, stremene.

Stijena pred nama vrlo je razvedena i čovjek ne bi vjerovao da se u njoj vrlo lako možeš izgubiti. Penjemo se polagano i bez većih teškoća, ako ne računamo rješavanje nekoliko težih detalja. U predviđeno vrijeme stižemo do starog križa na vrhu i pozdravljamo mali kip Majke Božje. Trenutak je to koji treba ovjekovječiti fotoaparatom i video-kamerom. Treba također razmijeniti čestitke s mlađim njemačkim bračnim parom, pojesti malo suhog voća i nazdraviti uspjehu.

Dok smo penjali navuklo se oblaka i od očekivanog fantastičnog vidika bilo je zapravo vrlo malo. Znao sam da sa silaskom treba požuriti i tako, ne časeći ni časa, krećemo dolje. Računamo da će nam više vremena trebati za otpenjanje jer je vrlo nespretno, pogotovo u težim detaljima, tražiti stopinke pogledom u dubinu između nogu. Planirao sam da takve detalje absajlamo, no samo dvadesetak minuta ispod vrha počela je lagana rosulja, pa kiša, a onda se nebo otvorilo. Na nas se обруšio pravi prolom oblaka, praćen tučom i grmljavinom, i

TOMISLAV ZORIČ

Kod križa na vrhu, u gustom magli

TOMISLAV ZORIČ

Detalj iz stijene

ubrzo nam je postalo jasno da smo u gabuli i da samo sreća može spriječiti da ne ostavimo kosti tamo gore.

Dakako, nije bilo nikakvog pogodnog zaklona i samo nam je hitna evakuacija iz stijene mogla spasiti živu glavu. Trebalo je požuriti s otpenjavanjem jer su pravi slapovi ispirali stijenu od sitnijeg kamenja, a svenam se to rušilo na glavu. Munje su pucale po stijenama, a temperatura je naglo pala. Zakratko se pokazalo da otpenjavanje nije moguće jer su stijene previše mokre i skliske. Absajlanje je išlo vrlo sporo jer je trebalo naći smjer, zatim osiguravalište (jer absajl-piste nema), ukopčati osmicu na užu i spuštati se jedan po jedan niz promočeno užu dok ti se slapovi vode, tuče i kamenčića ruše na glavu i u lice, ako slučajno pogledaš gore. Najgore je od svega što pritom osjećaš kako se hladiš i kako ti se prsti kočice od zime.

Ta je kalvarija trajala punih pet sati. Imali smo zapravo sreću u nesreći, jer smo iz svega izašli bez ogrebotine, ako ne računam svoj natučeni lakat. Pred kraj silaza nevjerojatno je prestalo.

Čim smo se dokopali podnožja stijene usta-

novio sam da nema naših štapova i već sam zaustio da ih je netko ukrao, kada je Branka rekla da ih je bujica odnijela.

Dolje smo doista imali što vidjeti. Od kuloara do planinarskog puta koji okružuje Tre Cime bujica je u siparu iskopala pravu vododerinu, duboku dva metra. Primijetili smo čovjeka koji se penjao prema nama pomažući se jednim od Brankinih štapova. Upitao je ima li nastradalih. Na svu sreću, nikoga nije trebalo spašavati, a kakvo je to bilo nevjerojatno dovoljno govori činjenica da su se kod kuće Auronzo okupili vatrogasci, policija, gorska služba spašavanja i šumarska služba. Nas i malu skupinu penjača koji su malo prije nas izašli iz stijene gledali su kao duhove, a moram priznati da smo se tako i osjećali. Spomenuli su da je to bilo jedno od najgorih nevremena posljednjih godina. Ne treba naglašavati da smo opremu i ostale stvari sušili danima.

Za zaključak mogu reći da vrijedi stara istina da je u životu najvažnija stvar sreća, jer ćeš s njom imati i zdravlje i posla i novaca. Tre Cime su nas podsjetile da sreće treba imati i kad ideš u planine.

Na izvoru rijeke Mure

Sonja Vršić, Mursko Središće

Planinarsko društvo »Bundek« iz Murskog Središća već nekoliko godina priređuje izlet na izvor rijeke koja je zaštitni znak Međimurja i koja je kroz pjesmu, folklorno nasljeđe, a napose svagdašnjicu, utkana u živote Međimuraca. Kao planinari odlazimo na izvor rijeke koja živi s nama iz dana u dan, dijele s nama radost i sreću i onako pritajeno predstavlja našu suputnicu kroz čitav život.

Rano ujutro 11. rujna (nije baš neki zahvalan datum) ostavljamo naše Međimurje i autobusom krećemo na 350 km dugačak put u Austriju. Cilj nam je nacionalni park Höhe Tauern, jedan od najvećih nacionalnih parkova srednje Europe. Proglašen je 1991. godine, a nalazi se u pokrajini Salzburg, u području Lungau. Polazište za park je mjesto Muhr, odakle zavojita cesta vodi sve dublje u dolinu koju s lijeve strane gradi skupina Hafner (3060 m), a

s desne strane Weisseck, vrh visok 2711 metara. Međimurski su planinari prošle godine osvojili oba vrha.

Dolina između njih okružena je visokim planinskim lancima. Na parkiralištu u Rotgöldenu, točnije kod Arsenhausa, ostavljamo autobus i prelazimo u Talerbuse, male kombije koji nas vrlo zahtjevnim putom, s mnogo odlomljenih dionica, prebacuju do planinarskog doma Sticklerhütte, ishodišta za pješački dio našeg pohoda. Dom se nalazi na visini od 1750 m i dalje nema nikakve ceste, već samo priroda dirnuta pogledima prolaznika. Vrlo dobar primjer kako bismo i mi trebali čuvati naše prirodne ljepote.

Nakon kraćeg odmora od vrlo temperamentne i pustolovne vožnje kombijima, polazimo na jednosatnu laganu šetnju prema izvoru rijeke koju smo nebrojeno puta presijecali u

JOSIPA HORVAT

Članovi HPD »Bundek« pred planinarskim domom Sticklerhütte

vožnji autobusom, a sad nas živahno prati u svojem uskom koritu, onako mlada, snažna i nevjerovatno čista. Sa svih se strana brzaci strmoglavo spuštaju i uključuju u radost Murinog života... Nas 50-oro uživali smo u predivnoj igri lijepog dana i veličanstvene prirodne ljepote, dok se šarenilo jesenskih boja kupalo u obrisima razigranih valova.

I sve to čovjek može doživjeti u jednom danu! Svu ljepotu treba nekako zadržati u trenucima, fotografirati i pokušati bar u djelićima sačuvati za vječnost. Kakav ushit zadovoljstva!

Lagana šetnja završava na visini od 1898 metara, kraj natpisa na njemačkom jeziku o Murinom izvoru, njezinom toku i samom ušću. Piše da prolazi i kroz Hrvatsku, da utječe u Dravu kraj Legrada i da je dugačka 493 km. A sada smo na izvoru, početku, bilu koje tu počinje kucati i nositi valovit život utabanim koritom do našeg Međimurja.

Neki planinari iz naše skupine već su nekoliko puta bili na izvoru, pa su jako iznenađeni jer izvor nikad nije bio toliko slab. A koliko je nevolja još nedavno učinila Murina snaga i

JOSIPA HORVAT

Uz Untene i Obene Schwarzsee

razarajuća moć! I ove godine bili smo svjedoci poplavama, pa smo možda očekivali da će se i ovdje osjetiti ona veličina kojom nas je Mura iznenadila u kolovozu.

Nakon kraćeg odmora i zajedničkog slivanja, razdvajamo se u dvije skupine. Jedna se vraća u dom, a druga, izdržljivija i upornija, kreće prema prijevoju Schmalzscharte. Prolazimo zelenim pašnjacima na kojima pasu krave, jednoličnom zvonjavom remeteći tišinu. Preko gromada kamenja uskim stazicama za sat i pol stiže se do vrha (2444 m). S vrha je prava nagrada pogled na Untene i Obene Schwarzsee, dva gorska jezera poput dva plava oka među planinama visokim do 2300 metara. Nakon zasluženog odmora vraćamo se istom stazom, pokraj malog, ali vrlo uređenog skloništa Albert-Biwak, pa dalje uz izvor istom dolinom. Usput zobamo borovnice, a na okolnim brzacima točimo vodu za svoje u Međimurju. Kad je popiju, bit će djelić ovog suživota prirode i čovjeka.

Istim kombijima i istom pustolovnom vožnjom vraćamo se do autobusa koji nas niz dolinu Mure vozi u naše Međimurje. U autobusu veseli čavrljamo o danu koji nikoga nije ostavio ravnodušnim. Jedva čekamo iduću godinu da ponovno posjetimo izvor rijeke Mure.

ZLATKO BAHUN

Na vrhu Weissecka

U carstvu velebitskih kukova

Kristina Jurčić, Kastav

Pohoditi Velebit, mitsku hrvatsku planinu, za mene je oduvijek bio poseban doživljaj. Već od malih nogu Velebit i ja međusobno se volimo i privlačimo i uvijek me planinarski putovi vraćaju toj planini.

Kad sam prije tri godine nabavila dnevnik Hrvatske planinarske obilaznice, nisam ni pomišljala da bi me planine mogle toliko opčiniti. Lutajući njima zajedno sa svojim tatom, prešla sam mnoge hrvatske vrhunce i približila se magičnoj brojci od stotinu vrhova Hrvatske obilaznice.

Sjećam se još uvijek dugotrajnog uspona od Ljubotića preko Stapa do Debelog kuka na južnom Velebitu. Taj je uspon bio uvjet da u svoju kolekciju planinarskih trofeja pridodam

za sada najznačajniji – zlatnu značku HPO-a. I danas je često u mojim mislima pogled iz daljine na Stapinu, najveličanstveniji među svim velebitskim kukovima.

Na putu k posebnom priznanju za 100 vrhova HPO-a, k cilju o kojem prije tri godine nisam ni sanjala, opet stoji Velebit i njegovi ponositi vrhovi, njegovi veličanstveni kukovi...

Na Krajačevom kuku

Godinu dana poslije, eto me ponovno na Velebitu, ovaj put na njegovu sjevernom dijelu, u području Velikog Lubenovca. Nekad su ovdje podgorske obitelji napasale svoju stoku i obrađivale zemlju, a ne tako davno, na rubu prostrane zaravni pod Velikim Kozjakom, stajala

Detalj s uspona
na Krajačev kuk

DEAN JURČIĆ

je lijepa drvena planinarska kuća. Pastirski su stanovi urušeni, a planinarsku je brvnaru požar pretvorio u crno zgarište. Danas Lubenovcem opet caruju muk i tišina, no to ne može pomutiti sliku zelene visoravni iza koje kroz maglu izranjaju mnogi znani i neznani vrhovi i kukovi.

Kod šljunčare na makadamskoj cesti koja zaobilazi Lubenovac crveni putokaz na panju upozorava da treba skrenuti lijevo. Tu započinje uspon prema Krajačevu kuku. Dobio je ime po nekadašnjem predsjedniku HPD-a i ministru turizma u ondašnjoj vladi, dr. Ivanu Krajaču, koji ima velike zasluge za razvitak hrvatskog planinarstva i izgradnju Premužićeve staze.

Put nas vodi kroz vlažnu i maglom obavijenu šumu, u kojoj prevladavaju stabla bukve. Krećemo se dobro ugaženom blatnjavom stazicom i nakon 45 minuta dolazimo do križanja, gdje glavni put nastavlja dalje ravno prema Premužićevoj stazi, a mi skrećemo desno prema vrhu. Prolazimo pokraj ponikve čiju dubinu i tajnovitost skriva dosadna magla. A onda, konačno stijene, bijele velebitske stijene obrasle klekovinom! Uspón je sve strmiji, sve naporniji, ali koraci su mi laki.

Uporna magla ne može sakriti svu ljepotu Rožanskih kukova, mnogobrojne provalije, po-

nikve, stijene, klekovinu i kamenite kukove. Penjemo se grebenom prema vrhu. Staza prolazi samim rubom stijene, a dolje se pogled obrušava u ambis, čije dno povremeno izranja iz magle. Tata me pridržava za ruku, idemo dalje, i eto nas na samom vrhu Krajačeva kuka, na 1659 metara.

Utiskujem žig u dnevnik i uživam u vidiku na velebitsko carstvo krša. Iako puno ljepote, ostaje skriveno u magli. Velebit me okružuje, on je uvijek tu, sva njegova ljepota i sva njegova surovost. Vraćamo se u dolinu, a pogled nam zastaje kraj duboke ponikve iznad koje ponosno stoji vršna stijena Krajačeva kuka, koja se na trenutak othrvla magli.

Tajnoviti Hajdučki kukovi

Ne stajemo, idemo dalje – čekaju nas novi kukovi. S druge strane makadamske ceste koja vodi prema Lubenovačkim vratima nalaze se Hajdučki kukovi s tisućama svojih tajni, s mnogim skrovitim kutcima u koje ljudska noga nikad nije kročila. Narodna predaja kaže da su se u tom kamenom labirintu skrivali hajduci, i po njima je i dobio ime.

S uzbuđenjem započinjem uspon kod putokaza za Hajdučke kukove. Nakon početnog uspona kroz šumu staza postaje sve strmija, sve

kamenitija, a visoka stabla jele i smreke, koja stoljećima vode borbu za opstanak između stijena, sve su rjeđa. Noge mi postaju sve teže, penjem se polako, korak na korak, s kamena na kamen. Srećom da je put kroz kamenitu divljinu i teško prohodno bespuće dobro markiran, pa doista nema teškoća s kretanjem. Prolazimo uz duboku ponikvu, okruženu veličanstvenim stijenama, a pogled u njezinu dubinu ostavlja dojam kao da nema dna.

Staza postaje još teža, još strmija, ulažem posljednje snage, ali ne želim se predati. Stalno mi je u glavi blizina vrha, iako ga nikako nema na vidiku. Pogled mi nakratko zastaje na stjenovitim vrhovima Rožanskih kukova. Idemo dalje, sve je teže i teže, i tek smo na križanju markiranih putova za dva vrha Hajdučkih kukova – lijevo Golubić, a desno Kuk. Nastavljamo prema Kuku, a stalno društvo prave nam različiti oblici stijena. Prolazimo pokraj još jedne duboke ponikve i konačno ispred nas stoji vrh Kuk (1649 m). Posljednji koraci ispunjavaju mi srce radošću, jer još jednom sam pobijedila Velebit, a on kao da me ponovno nježno primio u svoje krilo.

Žiga nema, nakratko sam razočarana, ali pogled u svu tu surovost prirode, u svu tu ljepotu, nepristupačnost i tajnovitost, kao da me počinje opijati. Zaboravljam na sav napor teškog, dva sata dugog uspona, zaboravljam da se tim kamenitim putom još moram vratiti, zaboravljam i na oblake i maglu, i posve se predajem Velebitu, po tko zna koji put. Nakratko nas je obasjalo i zubato sunce, kao da se i ono veseli zajedno s nama.

Vratarski kuk – kralj velebitskih vrhova

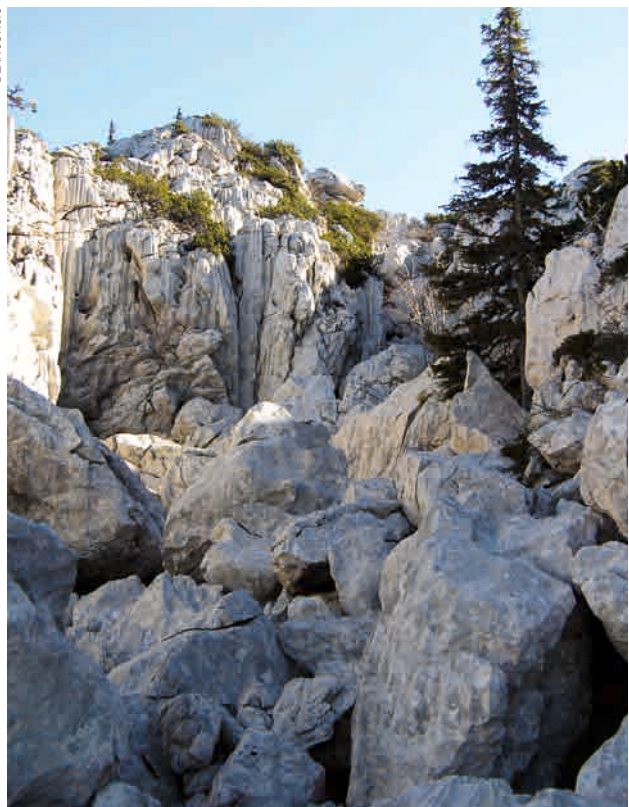
Za jedan listopadski vikend postavili smo si jasan cilj: želimo se uspeti na još dva velebitska vrhunca – Vratarski kuk i Mali Rajinac. Na okretištu odvojka Zavižanske ceste kod Škrbine drage ostavljamo auto i penjemo se nekih pola sata šumskom vlakom prema Lubenovačkim vratima. Sjeverno od nas su Hajdučki, a južno Rožanski kukovi. Na stijeni kod koje naša staza skreće udesno, dočekuje nas natpis: »Samo za iskusne planinare«. Malo mi je zastao dah i priupitala sam sama sebe što li mi Velebit sprema, hoću li uspjeti u pohodu na još jedan

njegov vrh. Tata me je odmah ohrabrio riječima: »Kristina, pa iza tebe stoje usponi na više od sto raznih vrhova, idemo!«

Duž puta razlomljeno kamenje, nepravilne stijene, rijetka stabalca koja su uspjela pobijediti teški velebitski krš. Ni markacije nam ne idu u prilog; nije baš jednostavno pratiti izbljeđene crvene crte. Staza je zahtjevna, zapravo je to više put kroz bespuće, sa stijene na stijenu, s kamena na kamen. Na jednomu mjestu stoji sajla, uz čiju pomoć lako prolazim do nove kamene gromade. Iznad mene velike stjenovite litice, različiti kameni oblici, mnogi neznani kukovi. Ovdje tek spoznajem svu veličinu i snagu prirode koja me okružuje i postajem svjesna koliko smo mi ljudi u njoj malena i njezna stvorenja.

Počinje najzahtjevniji dio staze. Penjemo se, sunce nas obasjava, a znoj teče našim obrazima. Uživamo u tišini i zvukovima prirode. Svaka stijena i svaki kamen kao da su tu samo zbog nas.

DEAN JURČIĆ

Krš na putu prema Vratarskom kuku

Nakon kratke dionice kroz šumu na putu prema Vratarskom kuku, ponovno smo u kamenjaru, okruženi klekovinom, ali nastavak puta je ipak znatno lakši. Nalazimo se u carstvu Rožanskih kukova, a naš je napor nagrađen prekrasnim vidicima na sve strane. Još pola sata uspona uz golemu ponikvu pa kroz kameni tjesnac i klekovinu i evo nas na Vratarskom kuku (1676 m).

Pročitala sam u Poljakovom vodiču »Hrvatske planine« da je upravo ovaj vrh netko nazvao kraljem velebitskih vrhova. I zaista, ovaj je kuk pravi kralj – ostajemo iznenađeni i očarani prekrasnom prirodom. Lijep sunčan dan omogućio nam je daleke vidike prema Zavižanu, Malom i Velikom Rajincu, Hajdučkim kukovima, imponantnom Velikom Kozjaku, koji izranja iz dubine Lubenovca, prema bjelini troglave Varnjače, Pasarićevu kuku, Gromovači, te mnogim drugim znanim i neznanim vrhovima. U daljini izranjaju niži lički vrhunci, a na morskoj strani iz oblaka izviru vrhovi podgorških otoka. Zaista prekrasno, svaki naš korak, svaka kap znoja se isplatila!

Utisnuli smo žigove u naše dnevnike, a onda podigli ruksake i nestali prema dolini, natrag prema tromedi šumskih područja.

Na najvišem vrhu sjevernog Velebita

Posljednji na redu ostao nam je Mali Rajinac (1699 m), najviši vrh sjevernog Velebita. Od Tromede se vraćamo nekih 600 m po zavižanskoj cesti do putokaza koji upućuje da treba skrenuti strmo desno i da do vrha ima sat i 40 minuta uspona. Put nas vodi kroz šumu, najprije bukovu, potom miješanu, pa dijelom i kroz najtamniji dio čiste crnogorične šume. Nekih 40 minuta ne posebno napornog hoda trebalo nam je do križanja na travnatom Generalskom dolcu. Ovdje se odvaja staza lijevo prema Zavižanu i Pivčevcu, a desno uz travnate ponikve prema Jezerima i Malom Rajincu.

Ubrzo, nakon nekih desetak minuta, odvaja se ulijevo planinarska staza prema Krasanskim jezerima. Mi nastavljamo uspon kroz šumu do proplanka iznad stijena, odakle se između stabala pruža pogled prema najprostranijoj kraškoj zaravni na ovom djelu Velebita – Jezerima. Zaobilazimo srušeno veliko stablo smreke, pa

DEAN JURČIĆ

Na Malom Rajincu, 1699 m

rubom ponikve dolazimo do završnog uspona na vrh.

Na vršnoj stijeni učvršćen je metalni tuljac sa žigom nekadašnje obilaznice »Po planinama Hrvatske« i upisna knjiga. Obilazimo podnožje stijene i kroz kameniti tjesnac dolazimo do samog vrha, na kojem stoji natpisna ploča. Tu je i metalni trokutasti žig vrha, koji utiskujemo u naše dnevnike.

Zanimljiv je Mali Rajinac, možda ne toliko kao neki drugi velebitski vrhovi, ali vršna stijena koja se izdiže iz okolnog raslinja s vidikom prema Jezerima, prema širokim prostranstvima Like, prema zavižanskim vrhovima, te južno prema Hajdučkim i Rožanskim kukovima, prizor je koji se ne zaboravlja. Posebna su ta Krasanska jezera, prekrasne valovite travnate visoravni, kojima kasnopopodnevne zrake sunca daju neki poseban sjaj.

Sjedim tako na vršnoj stijeni i uživam, razmišljam o svim tim prekrasnim vrhuncima, o mojem Velebitu i povratku u njegova njedra. Počinje se polako mračiti, pa se ubrzanim koracima žurimo natrag do Zavižanske ceste. Navraćamo i do zavižanskog doma koji uvijek, ma baš uvijek, otvorenih vrata dočekuje planinare. Nakon okrijepe toplim čajem, nastavljamo autom do Oltara, pa dalje do mora, uz pozdrav Velebitu: »Do viđenja, do skorog novog susreta!«.

Jako strogi planinari

Kako se planinarilo prije osam desetljeća

prof. dr. **Željko Poljak**, Zagreb

Vjerojatno više nema živih svjedoka koji bi nam mogli pričati o tome kako se planinarilo prije osamdeset godina, ali je sačuvan jedan dokument Hrvatskog planinarskog društva iz kojega si to donekle možemo dočarati. Godine 1924., u vrijeme kada je na čelu Hrvatskog planinarskog društva bila čvrsta ruka pravnik dr. Ivana Krajača, izgleda da društveni izleti nisu bili šala. Predsjednik Krajač i tajnik Ervin Köröskényi potpisali su 11. srpnja te godine »Pravilnik HPD-a Središnjice u Zagrebu« od 18 paragrafa, koji je bio tiskan kao posebna brošura. Pravilnik je, s današnjega gledišta, bio tako strog da su izleti bili sličniji vojnom drilu nego građanskoj rasonodi, pa ako se doista provodio, pitamo se kako je netko htio s HPD-om ići na izlet. Za ilustraciju, evo nekoliko paragrafa kojima je tadašnje vodstvo HPD-a nastojalo disciplinirati svoje članove!

Iz §4. možemo zaključiti da je vođa puta na izletima bio neke vrsti gospodar života i smrti jer mu se treba bezuvjetno(!) pokoravati i nikako se ne smije ići ispred njega (riječ »bezu-vjetno« najčešća je riječ u Pravilniku).

Paragraf 13. glasi: »Prigodom uspona zabranjeno je pjevati, fićukati, trubiti i halabučiti, a nipošto pucati«, dakle, hodalo se u grobnoj tišini, jedino se – kao što ćemo malo poslije vidjeti – moglo po miloj volji zviždati zviždalkama.

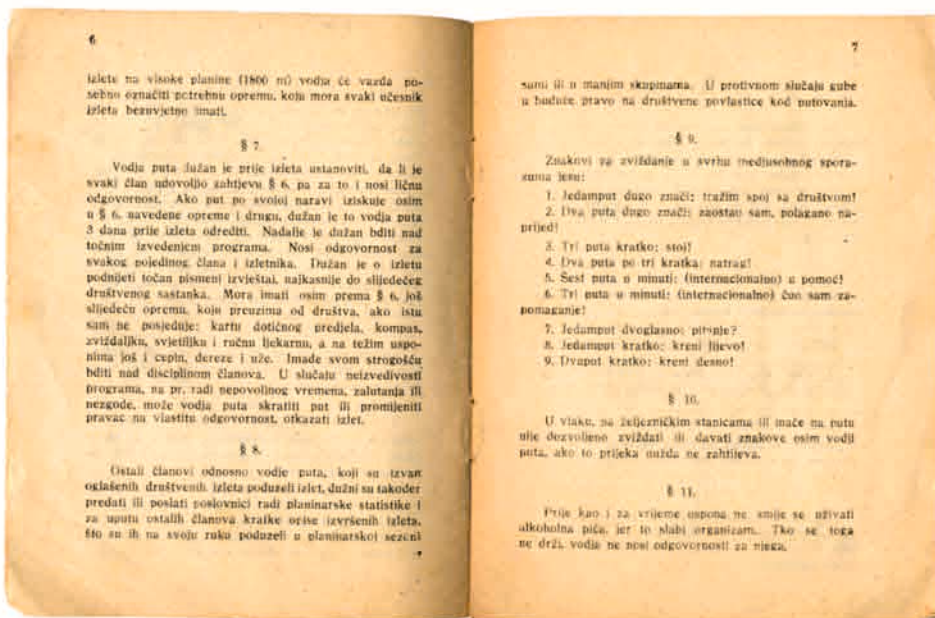
Prema §6., bitnu planinarsku opremu čine – vjerovali ili ne – 1. društveni znak, 2. uprtnjača s litrom vode i 3. signalna zviždalka. Ta tri rekvizita bila su, s tadašnjega gledišta, tako važna da »bez planinarske opreme član ne će moći prisustvovati izletu«. Dakle, ako si zaboravio znak ili zviždalku, gotovo je s izletom, možeš se vratiti kući. Da ne bi bilo nikakve

dileme, društveni se znak HPD-a »imade bezuvjetno na vidljivom mjestu nositi«. Možda zato da vođa puta lakše prepozna nekog uljeza koji se hoće uvući među planinare?

Zviždalka je na izletima bila tako važan rekvizit da su u §9. opširno razrađeni znakovi za zviždanje, npr. jedanput dugo znači: tražim spoj s društvom, jedanput kratko: kreni lijevo, dva puta po tri kratka: natrag!

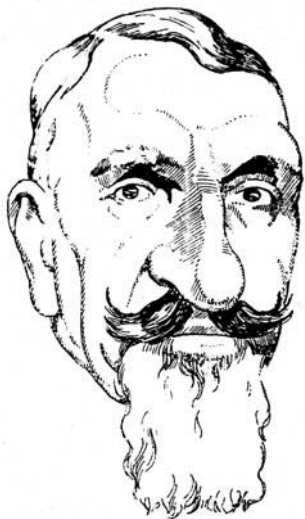
Izgleda da je i tada – kao i danas – bilo ne-prilika s prijateljima »dobre kapljice« jer §11. zabranjuje za vrijeme uspona »uživati alkohol-na pića«. Na radost i sreću tadašnjih »mokrih« planinara, ne piše da je zabranjeno piti nakon uspona i na silasku! Podsjetimo se, bilo je to

vrijeme kada su zdravice za stolom bile uobičajen izgovor za opijanje i zato se očekivalo da svatko bar jedanput nazdravi, bilo komu ili bilo čemu.

Pohvalno je da su se već onda pojavili začeci ekološkog načina mišljenja jer u §15. piše: »Ne trgaj mnogo(!?) cvijeća, jer ono ionako brzo vene«. Ipak je ovaj paragraf zapravo

Strogi predsjednik dr. Ivan Krajač (karikatura)

blag jer ne definira što je to »mnogo cvijeća« nego je količina prepuštena procjeni izletnika.

Prema §1. članovi se imaju »međusobno pozdravljati sa Zdravo! te nagovarati sa Ti, ako mlađeg člana tako stariji pozdravi, a izvan društva po volji.«

Kakav bi to bio Pravilnik da njime nisu propisane i kazne!? U §15. predviđeno je da se njezovi prekršitelji kažnjavaju prvi put upisanim ukorom, drugi put globom od Din 10.–, treći put globom od Din. 20.–

Budući da u §3. doslovno piše: »Neobdržavanje točnog vremena bilo na odborskim sjednicama ili izletima smatra se prekršajem pravilnika«, možemo zaključiti sljedeće: ili su u ono doba članovi bili vrlo disciplinirani ili je društvena blagajna plivala u obilju novca od naplaćenih globa. Pokušajte danas oglobiti planinara koji kasni na društvene izlete ili na sastanak u društvu!

Dodajmo na kraju da je društvena poslovica Središnjice HPD-a uređovala dnevno od 5 do 8 sati navečer, u Ilici 35, dvorišna zgrada desno, a tjedni sastanci održavali su se svakog četvrtka u pol 9 navečer u »Kasinu« (Streljana u Tuškancu), i to bez posebne objave, a na sastancima su se održavala »poučna stručna predavanja eventualno s projekcijama slika planinskih krajeva«.

Ah, svi ti borovi!

Branko Meštrić, Zagreb

Hodajući šumom često ćete čuti da ljudi nazivaju borom gotovo svako drvo koje je zimzeleno i ima igličavo lišće. Ne morate ni hodati. Oko Božića »borovi« dolaze i u vaš kvart ili dom – a zapravo dolaze uglavno smreke! Kao da je izraz »bor« postao opći pojam. Istodobno svi znaju i za pojam »jela«, pa čak i »smreka«. Čemu onda »bor«?

Povod za ovaj mali napis je prizor na koji sam naišao za nedavna pohoda Gorske kotaru i ovjekovječio ga za vas na fotografiji. Već sam tamo odlučio da ću sve planinare koji to žele pokušati odučiti od korištenja općeg pojma »bor« i naučiti ih razlikovati jelu od smreke!

BRANKO MEŠTRIĆ

Dvije prijateljice – lijevo jela, desno smreka

Nije svaki bor – bor

Hajde da najprije raskrstimo s borovima. Oni se bitno razlikuju od ostalih četinjačkih vrsta po tome što im iglice nisu nikad poredane uz grančicu, već su uvijek u neakvim kiticama. Čak i kiticama iglice nikad nisu pojedinačne, već uvijek dolaze po dvije ili pet zajedno. Stručnjaci razlikuju čak osamdesetak vrsta borova (baš borova, ne »borova«). Kod nas su najzastupljeniji crni bor, a potom alepski bor. To je ono drvo koje ćete uglavnom sretati u pohodima po obali i otocima, i to je ono drvo koje ponajviše gori kad se u vijestima spomene da je požar zahvatio i visoku šumu. To je i ono gusto zelenilo što je poput žita prekrilo u prošlim godinama izgorjelu površinu.

Mnogi ne vole alepski bor jer je tobože zbog svojega smolastog drva kriv za požare. Da, bilo bi sigurnije da na kršu raste neka domaća bjelogorica bez smole, ali to nije moguće. Alepski bor je pionirska vrsta i jedino on može osvojiti nove terene, otrgnuti ih kamenjaru i stvoriti uvjete za druge, domaće vrste. Samo alepski bor može u godinu-dvije ponovno zazelečiti izgorjelu površinu – alepski se bor, naime, razmnožava uz pomoć požara!

Kad o borovima govorimo planinarima, svakako valja koju reći o najplaninskijem i najplaninarskijem boru. Poznata i tipična klekovina, koja zauzima najviše pozicije ili čak tjemnice planina, a svojim spletom i neprohodnošću »obogaćuju« uspon nemarkiranim smjerom, također je bor, koji u biologiji zovemo bor krivulj. On je vrijedna i nadasve zanimljiva vrsta, a stabla koja kao planinar ne možete ne vidjeti u našim planinama, svojom su visinom ponekad manjom od jednog metra, tipična i odrasla stabla te vrste.

Jela nije smreka, a ni obratno

Prijedimo na drugi zadatak. Često me malo napredniji planinarski suputnici, naročito kad hodamo po Gorskom kotaru, pitaju koje je stablo jela, a koje smreka. Pitanje ima smisla samo na prvi pogled. Na drugi, kad pogledate pažljivije, uvidjet ćete i sami da se one jako razlikuju, i to po nizu karakteristika.

Najlakše ih je razlikovati po češeru: jelov stoji uspravno na grani, krupniji je i bačvast, dok smrekin uvijek visi. Nema češera na granama? Jesu li otpali, još je lakše: jelovi ne otpadaju već se raspadaju na ljuske još na stablu (kao i cedrovi), a ako ima češera ispod stabla – to je očito smreka. Stručnjaci ih mogu razlikovati i po kori, razlikovati njihove daske ili drvo, već obrađeno i ugrađeno u okvir prozora. No, ostavimo to njima. Vi se još možete praviti važni kad izbliza vidite grančicu na kojoj su iglice uredno poredane, a s donje strane srebrnkaste – to je jela, smrekine su neuredne, raščupane i zelene. A ako baš hoćete biti jako važni, uzmite u šumi suhu otpalu grančicu, naravno ispod jele ili smreke, popipajte je i ako je fina i glatka – jelova je. Smrekova vam može poslužiti kao rašpa, jer su raščupane iglice iz prethodne rečenice neuredno urasle u koru, pa kad se osuše ostaju »štrljci«.

Za kraj pogledajte prvu fotografiju kako biste naučili ove dvije prijateljce razlikovati i na distanci. Lijevo stablo, obješeno i raskuštrano, je smreka (sjetite se, i češeri vise, iglice raskuštrane), a desno gordo stablo tipična je jela. To je tipična slika i uglavnom će vam pomoći ubuduće – kad naidete na tipična stabla.

Jela (lijevo) – smreka (desno)

Smreke ne moraju, naime, uvijek tako izrazito visjeti, jela ne mora biti tako »okruglasta«. Kad su mlađa stabla u pitanju sličnije su, međutim smreke su uvijek nekako piramidalnije. Kad djeca crtaju onaj tipičan oblik crnogoričnog stabla – to je vjerojatno smreka.

Bogatstvo u kojem vrijedi uživati

Osjetite li dah hladnoće prolazeći šumom za rana jutro, kao što je na donjoj fotografiji, i to je jedan od znakova raspoznavanja. Smreke su naime izrazito sklone tzv. mrazištima, udolinama u kojima se skuplja hladan zrak i koje se prve zabijele. Sve najpoznatije gorske doline, od čuvenog Lazca ispod Risnjaka, do najpoznatije Štirovače, obrasle su smrekom. U ovoj potonjoj smreke dostižu impresivne dimenzije i ako vas put onamo nanese, svakako zastanite na cesti od Štirovače prema Kuginoj kući i uživajte u prekrasnim šumama, a nemojte propustiti pogledati i prašumu Klepinu dulibu, otprilike na petom kilometru, odmah desno uz cestu.

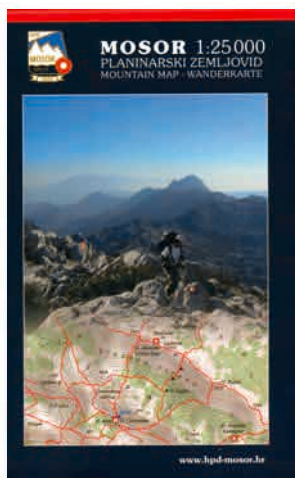
ZEMLJOVID MOSORA 1:25.000

HPD »Mosor« iz Splita, najstarije i najснажnije planinarsko društvo u Dalmaciji, koncem prošle godine izdalo je u vlastitoj nakladi atraktivan planinarski zemljovid planine po kojoj nosi ime. Povod za izdavanje toga zemljovida bila je 80. obljetnica osnutka »Mosora«, koja je obilježena i nizom drugih akcija u Splitu i na Mosoru.

Do današnjih dana jedini planinarski zemljovid koji je obuhvaćao Mosor bio je grebenski zemljovid srednje Dalmacije, koji su prije 18 godina izdalo isto društvo. Ovaj zemljovid obuhvaća uže područje, od Klisa do Cetine, ali je za planiranje izleta na Mosor i snalaženje na terenu, višestruko upotrebljiviji. Kartografska podloga je detaljna specijalka u mjerilu 1:25.000, na koju su ucrtani svi markirani putovi. Treba reći da su svi putovi do crtani na temelju preciznog snimanja pomoću GPS-uređaja koje su članovi HPD »Mosor« provodili više od godinu dana, što zemljovidu osigurava maksimalnu moguću točnost. Na poledini karte opisano je nekoliko atraktivnih tura s višinskim profilima, a sama planina Mosor predstavljena je kratkim tekstovima o flori, fauni, povijesti, planinarskim kućama. Uz to, može se pročitati i kratki prikaz povijesti HPD-a »Mosor« i upute za postupanje u slučaju nesreće

Po svojoj kvaliteti, ovaj zemljovid najbolji je kartografski uradak koji je izdala neka planinarska organizacija. Rezultat je to novih tehnologija za pripremu zemljovida, kvalitetnog tiska u Vjesnikovoj tiskari, a ponajviše truda mosoraša, na čelu s autorom Rudolfom Schwabeom. Zemljovid se može naručiti u HPD »Mosor«, Sinovčićeva 2, 21000 Split ili nabaviti u planinarskom domu »U. Girometta«.

Alan Čaplar

SKITAM I PIŠEM

Možda ste ovaj naslov već susreli, dapače, tko zna koliko puta. Ali, postoje ljudi, novinari, planinari, skijaši, ukratko SKITAČI, koje i ne možemo drugačije opisati. Jedan od njih je Ivan Jakovina, novinar iz Požege. Skijaš, planinar, novinar, putopisac i zaljubljenik u Požegu, »Vallis aureu«, to srce Slavonije. Čovjek koji je svoju struku (novinar i urednik niza listova i časopisa) povezao s onim što najviše voli: lutanjima Slavonijom i upoznavanjem svoga kraja. Gotovo na samom početku knjige o kojoj ćemo na ovom mjestu govoriti, autor navodi riječi poznatog Požežanina, povjesničara umjetnosti i svakako našeg najvećeg putopisca, Matka Peića: »Požežanin je ravničar. Bez sumnje. Ali Požežanin je i gorštak. Jedna od glavnih zabava mu je planinarenje. Bilo bi dobro da mu se pridružiš.«

Ali, vratimo se knjizi. Ivan Jakovina (1934.), dugogodišnji novinar iz Požege, sakupio je na jednom mjestu niz kratkih crtica o svome kraju i objavio ih u knjizi »Fino i naopako šijačijom«. Cijeli niz crtica o njegovom kraju, objavljenih od 1998. do 2004. u »Večernjem listu«, otvara se pred nama. Kronološko je to bilježenje akcija, ljudi i događanja oko grada u kojem živi i u njemu, ali i cijeli niz primjedbi, pohvala, poticaja i želja vezanih uz ono što treba i što se može učiniti da bi ljudi ljepše i sretnije živjeli. A budući da je autor ujedno i dugogodišnji planinar (sjećam ga se kao jednog od organizatora okupljanja planinara suradnika našeg časopisa 1985. u Požegi), svakako značajno mjesto u njegovoj knjizi zauzima i planinarstvo.

Tako se ovom knjigom pred nama otvara kronologija požeškoga planinarstva. Kritičko gledanje na određene aktivnosti, podržavanje akcija, predlaganje novih. A niz tema zaista je širok; od bilježenja akcija društva («Papučki jaglaci», ali i usponi na Kilimanjaro i Ande), do prijedloga novih aktivnosti vezanih uz skijanje i planinarenje Požeštinom. Nalazimo opise zaboravljenih mjesta (Dilj i Sovsko jezero), osvrte na ljude koji su obilježili planinarstvo toga kraja (od Dragutina Lermana, poznatog istraživača, do Rude Nedele, dugogodišnjeg domara u Velikoj), kao i kritičke osvrte na nedavnu privatizaciju i nepravedne odluke koje su pritisle financijski slabije, u ovom slučaju nas

planinare. A sve to napisano na lak i nepretenciozan način, ukratko i svima prihvatljivo.

Što još reći o knjizi? Mnogi će planinari u njoj pronaći nešto za sebe, nešto što im izgleda privlačno, pa je zato treba pročitati. Poznavatelji požeškoga kraja i slavonskih planina pročitat će je s užitkom i pronaći u njoj ideju za neki novi izlet, za još jedan planinarski posjet ne samo ravnoj, već i gorovitoj Slavoniji.

Knjigu, po cijeni od 100 kuna (bez poštarine), možete naručiti kod autora, na adresi: Ivan Jakovina, Alojzija Stepinca 12/III, 34000 Požega, tel. 034/275-102.

Krunoslav Milas

BORIS BULJAN – SINONIM ZA PLANINARSTVO U SINJU

Četrdeset godina posvećenih Planinarskom društvu »Svilaja« daje nam pravo da planinarstvo u Sinju donekle poistovjetimo s Borisom Buljanom i da ga predstavimo našim čitateljima.

Rodio se 25. veljače 1946. u Sinju, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Studirao je na ekonomskom fakultetu u Zagrebu i radni vijek, do umirovljenja, proveo kao šef računovodstva u »Sinjanki« i »Diokomu«. Planinarstvom se počeo baviti još kao student, a posebno nakon povratka iz Zagreba u Sinj, te je obišao brojne planine u bivšoj državi, počevši od Triglava do Šar-planine. Početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća biran je u upravu PD »Svilaja«. Više je puta bio tajnik i blagajnik, a najduže predsjednik (1978–1979, 1982., 1986–1987. te od 1998. do danas). Završio je školu za vodiče HPS-a na Vršiću 1985. i na Okiću 1986. te seminar za čuvara prirode 1983. na Kozjaku. Prihvatio se pionirskog posla i vodio prve sinjske markaciste koji su obilježavali golemo područje od Svilaže i Dinare do Troglova i Kamešnice, a bio je i vođa puta na raznim planinarskim manifestacijama u Hrvatskoj i na Danu planinara Herceg-Bosne. Jedan

IVICA MOŽOŠAN

je od glavnih organizatora dalmatinskih akcija »Upoznajmo Svilaju 1975«, IV. sleta planinara Dalmacije na Zelovu (Svilaja, 1982.) i sletova na Kamešnici 1983. i 1991. Osim toga, sudjelovao je u radu Glavnog odbora HPS-a i Komisije za planinarske putove HPS-a te u dva mandata bio član Planinarskog saveza Splitsko-dalmatinske županije. Suradnikom našeg časopisa postao je 1982. godine članom »60 godina PD »Svilaja« u Sinju« (str. 277.).

Posebno treba izdvojiti Buljanov velik doprinos izgradnji i održavanju planinarskih kuća na jezeru Perući, na Svilaži (Paunovac)

i Kamešnici (Orlovac na Koritima) te društvenih prostorija na sinjskom bazenu i sada u Alkarskim dvorima. Dana 13. lipnja 2003. postavio je zajedno sa sinjskim gradonačelnikom kamen temeljac za novi dom na Svilaži u području Orlovih stina i to mu je danas glavna preokupacija.

Za svoj požrtvovan rad primio je brojna priznanja, od kojih izdvajamo Zlatnu značku HPS-a davne 1982. i Zlatnu plaketu SFK Sinj 1988. godine, a neka i ova životopisna bilješka posluži kao neka vrsta priznanja.

prof. dr. Željko Poljak

RADOVI NA PLANINARSKOJ KUĆI »ALAN«

Zahvaljujući donatorima sklonim Velebitu i marljivom radu planinara iz nekoliko planinarskih društava, nekada zapuštena planinarska kuća »Alan« gotovo je posve uređena i zrači novim planinarskim ugođajem.

Posljednjih se nekoliko godina intenzivno radilo na njezinu uređenju, a tijekom 2005. godine obnovljena je, između ostalog, i montažna nadstrešnica pred kućom. Ona je zamijenjena drvenim nosivim elementima koje je donirala Pilana »Katalinić« iz Krasna i prekrivena čvrstom tendom. Tendu i sredstva za nabavu podnih obloga za sobe na katu kuće osigurala je tvrtka »Elektroprojekt« iz Zagreba.

Iz sredstava Gospodarske komisije HPS-a sufinancirana je nabavka vrlo kvalitetnih spužvi za ležaje, koje su nabavljene uz znatan popust, što je donacija tvrtke »Orifleks« iz Oriovca. Dio sredstava HPS-a uložen je u obnovu zidnih obloga male sobe i uređenje dvaju zidova blagovaonice. Tekstilni kombinat »Zagreb« i Pamučna industrija »Duga Resa« donirali su tkaninu za posteljinu, koju su sašili Dragutin Žazar iz HPD »Degenija« i Višnja Hojanić iz HPD »Naftaplina«, a obojala ju je i kreirala Vesna Bartaković iz HPD »Degenija«. Auto škola Špalj iz Zagreba donirala je stolice i stolove, koji su korisno upotrijebljeni.

Dodatno nas je obradovala i ugodno iznenadila donacija tvrtke »Interijer-montaža« iz Zagreba, vlasnika Milana Uzelca. Krajem ljeta oni su montirali

Obnova zida u spavaonici

obloge na stropu blagovaonice, hodniku prizemlja i na stropu male sobe te potpuno obnovili zimsku sobu.

Najveći dio radova na proljetnoj radnoj akciji i tijekom redovitih dežurstava obavile su četiri ekipe dežurnih planinara. I ove godine svoj veliki prilog u radu dali višegodišnji suradnici Željko Horvat i Stjepan Svibovec iz HPD »Degenija«.

Posebno veseli činjenica što su ti vrijedni pojedinci članovi više planinarskih društava i što su tvrtke

iz nekoliko gradova Hrvatske. To ukazuje na to da postoji sklonost prema Velebitu, da je važan ne samo njegovim ljubiteljima, nego i mnogima koji ga možda još nisu ni otkrili, ali svojom potporom i entuzijazmom daju doprinos hrvatskom planinarstvu.

Krešimir Bartaković

Prozori su iznova obojani i popravljeni

SAVJETOVANJE O PLANINARSKIM PUTOVIMA

Četrdesetoro planinara, najvećim dijelom vodiča, markacista i GSS-ovaca, te predstavnika Komisije za planinarske putove HPS-a, nacionalnih parkova i turističkih zajednica, sudjelovalo je na savjetovanju o planinarskim stazama i putovima. Savjetovanje je održano 19. studenoga 2005. godine u Omišu, a organizirala ga je Koordinacija planinarskih udruga Dalmacije uz suradnju i veliku pomoć domaćina skupa, HPD-a »Imber-Mosor« iz Omiša.

Sudionici savjetovanja raspravljali su o stanju i značenju planinarskih putova u regiji, s posebnim osvrtom na njihovu prilagođenost turističkoj posjeti. Polazeći od saznanja da turisti i drugi znatiželjnici, iz godine u godinu, sve više posjećuju naše planine, naročito u ljetnim mjesecima, kad je najveća ekspanzija turizma, sudionici savjetovanja su, kroz podnesene referate i rasprave, odgovorili na brojna pitanja. U prvom redu, kako turistima najbolje prezentirati planine, njihove prirodne ljepote i što na njima mogu vidjeti i doživjeti. Rasprava se vodila i o stanju naših planinarskih staza i putova kao i uspostavljanju novih putova od interesa za turiste i planinare. Sudionici su iznosili svoja iskustva i prezentirali promidžbene plakate i prospekte (tiskane i na stranim jezicima) u kojima su detaljni podaci o planini, planinarskim i pješačkim putovima i šetnicama, a namijenjeni turistima i neplaninarima.

Naglašeno je da dobro uspostavljena suradnja s turističkim zajednicama i posjeta planini uz pratnju školovanih planinarskih vodiča, osigurava kvalitetan i sadržajan izlet i potpuno zadovoljstvo. To je, ujedno, jamstvo sigurnosti u planini, a to znači manje intervencija HGSS-a.

Nakon višesatne rasprave doneseni su korisni zaključci. Između ostaloga, pristupit će se izradi Registra planinarskih putova u Dalmaciji i osnivanju novih planinarskih društava u sredinama gdje ih nema, naročito na otocima.

Markiranjem planinarskih staza i putova smiju se baviti samo školovani markacisti, a planinarsku markaciju nužno je zaštititi. Na savjetovanju je osuđena praksa da nam strani i domaći turisti, koji ljetuju uz obalu, samoinicijativno obilježavaju staze kojekakvim znakovima i bojama. Takvih je slučajeva bilo na nekim našim otocima. Uz pomoć i suradnju turističkih zajed-

nica zatražit će se koncesije za planinarske putove i potaknuti pitanje infrastrukture na planinarskim stazama i putovima. Mnogo se govorilo i o sigurnosti u planinama, pa je zaključeno da se prikladnim oznakama posjetitelji upoznaju na moguće mine i druge nepogodnosti. U promidžbenim plakatima i prospektima s planinarskom ponudom, koje tiska sve veći broj dalmatinskih planinarskih udruga, potrebno je objaviti informacije o sigurnosti putova, kao i brojeve telefona (npr. matičnog planinarskog društva, HGSS-a, hitne pomoći, policije i druge) u slučaju potrebe za spasavalačkom ili drugom intervencijom. Ocijenjeno je, nadalje, da postoji suradnja naših udruga s turističkim zajednicama, nacionalnim parkovima i parkovima prirode, ali je treba razvijati i unapređivati.

Posebno se to odnosi na vodičku službu, te na suradnju i pomoć u odabiru i markiranju pješačkih staza i šetnica namijenjenih turistima i ljubiteljima prirode. Dakako, sve pružene planinarske usluge raznim korisnicima: turističkim zajednicama, nacionalnim parkovima i parkovima prirode, hotelskim i ugostiteljskim kućama, turističkim agencijama, mjesnim odborima i slično, treba financijski stimulirati, kako bi od »turističkog kolača« i planinari imali nekakvu korist.

Na osnovu referata pročelnice Komisije za planinarske putove HPS-a Jasne Kosović, i rasprave, dogovoreno je da se Komisiji za planinarske putove HPS-a predloži inicijativa da se uobičajenom crveno-bijelom planinarskom markacijom markiraju samo planinarske staze i putovi. Oznake na turističkim i pješačkim stazama i šetnicama trebale bi se razlikovati od planinarskih. Tako bi turisti i neplaninari razlikovali planinarski put, koji ima svoju težinu i pravila, od šetnice, a to znači drugačiju pripremu i odabir opreme. Na šetnicama bi, stoga, bili dovoljni samo putokazi s nazivima i vremenskim udaljenostima, čak na nekoliko svjetskih jezika, bez bilo kojih drugih oznaka.

Komisija za zaključke priredit će za tisak brošuru s referatima i zaključcima s ovog savjetovanja i dostaviti je svim sudionicima savjetovanja, planinarskim udrugama i svima onima koji organiziraju posjete turista našim planinama.

Savjetovanje je završeno ugodnim druženjem u ugostiteljskom objektu u slikovitom kanjonu Cetine.

Ante Juras

194. SAVJETOVANJE ZPP-a

U nedjelju, 4. prosinca 2005. u Zlatar Bistrici je održano 194. savjetovanje Međudruštvenog savjeta ZPP-a. Priredilo ga je HPD »Javor« iz Zlatar Bistrice u Društvenom domu. Od 28 društava nazočni su bili delegati iz 24 planinarska društva te delegat HPS-a Darko Domišljanović. Nažalost Međudruštveni savjet ZPP-a ostao je bez svog vrlo agilnog tajnika Cvjetka Šoštarića kojemu je na početku savjetovanja odana počast minutom šutnje. Njega su privremeno zamijenili dopredsjednik HPD »Ivančica« Boris Kušen i član Upravnog odbora Franjo Frišić do izbora novog tajnika na idućem savjetovanju koje će se održati 5. ožujka u Međimurju.

Nakon usvajanja dnevnog reda i zapisnika sa prošle savjetovanja, te pozdravne riječi predsjednika HPD »Javor«, domaćina Nenada Hoića, koji je ukratko upoznao delegate o radu društva, delegati su ra-

spravljali o proteklim zajedničkim aktivnostima kojih je bilo podosta i sve uspješno organizirani.

Zatim je donesen plan rada i financijski plan za 2006. godinu, koja će biti u znaku obilježavanja 50. obljetnice rada Savjeta sa centralnom proslavom na dan osnivanja Zagorskog planinarskog puta, 11. studenoga 2006. godine na Ivančici, kada će se održati i 198. savjetovanje ZPP-a. Povodom obljetnice priprema se izdavanje Spomenice a tijekom godine održat će se oko 40 raznih zajedničkih akcija u vidu pohoda, druženja i proslava obljetnica. Tradicionalni Slet planinara ZPP-a održati će se vjerojatno u lipnju na Brezovici povodom otvorenja planinarske kuće PD »Brezovica« iz Petrovskog. Na ovom savjetovanju donesen je Pravilnik o dodijeli priznanja ZPP-a koja će se dodijeliti i prigodom 50. obljetnice. Na kraju delegate je pozdravio uz pohvale za aktivnosti planinara načelnik općine Zlatar Bistrica Božidar Pelko.

Milan Turkalj

IN MEMORIAM

CVJETKO ŠOŠTARIĆ (1940. – 2005.)

U subotu 27. studenoga 2005., dan uoči svog 65. rođendana preminuo je od posljedica teške bolesti Cvjetko Šoštarić, umirovljeni novinar i predsjednik HPD-a »Ivančica« iz Ivanca.

Kao srednjoškolac otkriva fotografiju i priključuje se ivanečkom planinarskom društvu. Novinarstvo i publicistika je postalo njegova strast i zanimanje. Bio je urednik Radio Ivanca, dopisnik »Večernjeg lista« i lokalnih tjednika, a umirovljen je 2000. godine kao direktor Radio Zlatara.

Cvjetko Šoštarić bio je aktivan na mnogim društvenim područjima, ali je najviše pridonio ivanečkom planinarstvu i amaterskoj fotografiji. Kao dugogodišnji tajnik HPD »Ivančica« i predsjednik društva posljednjih godina, značajno je doprinio obnovi i proširenju planinarske kuće »Josip Pasarić« na vrhu Ivanšćice. Brinuo je o njenom održavanju i udobnosti, društvenim izletima, markiranju planinarskih putova i zaštiti prirode. Pripada mu zasluga za lijepe i prostrane društvene prostorije ivanečkih planinara u

potkrovlju stambene zgrade u Gajevoj ulici u Ivancu.

Autor je publikacije »Planinarstvo u Ivancu« (1975.), knjižice o Međudruštvenom savjetu zagorskog planinarskog puta (1978.), »Ivanečko planinarstvo i fotografija« (1988.) i brojnih planinarskih članaka.

Godine 1974. obnavlja rad Foto-sekcije planinarskog društva »Ivančica« Ivanec koju je 1931. godine utemeljio Otokar Hrazdira, začetnik ivanečke fotografije. Za visok umjetnički renome

postaje kandidat za majstora fotografije. Održao je osam samostalnih izložbi u Lepoglavi, Varaždinu, Trakošćanu, Pregradi, Čakovcu, Koprivnici, Zlataru, Rijeci i Ptuju. Sudjelovao je na ukupno 165 fotografskih izložbi diljem svijeta.

Brojni Ivančani zauvijek su se oprostili od Cvjetka Šoštarića na ivanečkom groblju u utorak 29. studenoga 2005. Njegov doprinos planinarstvu Ivanca, Zagorja i Hrvatske ostat će trajno zabilježen.

Marijan Kraš

6. SKUP SPELEOLOGA HRVATSKE

Speleološko društvo »Karlovac« i PD »Kamanje« organizirali su koncem studenoga 2005. šesti po redu Skup speleologa Hrvatske, čiji su pokrovitelji bili Hrvatski speleološki savez, Karlovačka županija i Općina Kamanje.

Skup je počeo u petak navečer 25. studenoga okupljanjem sudionika i postavljanjem postera i fotografija u maloj učionici i hodniku stare škole u Kamanju, a nastavljen je druženjem u Vatrogasnom domu. U subotu su se cijeloga dana održavala predavanja i projekcije. Navečer, poslije već tradicionalne porcije graha, uz gromoglasnu glazbu, nastavljeno je druženje i ples do kasno u noć. Sudionici skupa noćili su na podu u učionicama stare škole, u vlastitim vrećama za spavanje. U nedjelju 27. studenoga, nakon prijepodnevnog druženja neki su sudionici krenuli ravno kući, a dio sudionika je posjetio Gradski muzej u Karlovcu i razgledao prigodnu spelološku izložbu. Sudionici koji su u nedjelju malo dulje spavali imali su u povratku teškoća s povratkom, jer je nabujala Kupa poplavila dio ceste Kamanje – Ozalj, ali je sve dobro prošlo.

Na skupu je bilo prisutno oko 250 sudionika iz Hrvatske, BiH i Italije. Svi se sudionici slažu da je Skup pokazao veliki napredak u načinu prikazivanja rezultata speleološkog rada. Sva su predavanja bila popraćena prejkacijama preko digitalnog projektora, mnoga uz glazbu, a prikazani filmovi svake godine postižu sve veću kvalitetu. Iz predstavljenih izlaganja vidljivo je da su hrvatski speleolozi znatno usavršili speleološke tehnike, osobito što se tiče istraživanja dubokih jama, ronjenja u potopljenim špiljskim kana-

lima i u organiziranju speleoloških ekspedicija u inozemstvo. Najdublja istražena jama u 2005. je jama Velebita na sjevernom Velebitu (–941 m), a najdulja istražena špilja Kita Gaćešina na Crnopcu (dugačka 1765 m i duboka 423 m). Hrvatski su speleolozi prikazali fotografije i filmove snimljene u Brazilu, Kubi, Meksiku, Ukrajini, Grčkoj, Austriji i susjednoj BiH. Organizator je tiskao i Zbornik sažetaka svih predavanja i projekcija.

Vlado Božić

ISPITI ZA SPELEOLOGE I INSTRUKTORE NA GLAVICI

U planinarskom domu »Glavica« 3. prosinca 2005. Komisija za speleologiju HPS održala je ispite za stjecanje planinarskih naziva *speleolog* i *speleološki instruktor*. Nakon višesatnog ispitivanja naziv speleolog stekli su Nikolina Vuklešić (SO PD »Dubovac« Karlovac), Marko Gojčeta i Adrijan Kučić (SO HPK »Sv. Mihovil« Šibenik), Jana Bedek i Slaven Boban (SO PDS »Velebit« Zagreb) te Martina Pavlek i Vedran Jalžić (SO HPD »Željezničar« Zagreb). Naziv speleološkog instruktora stekao je Ivica Čukušić (SO PDS »Velebit«) obranom teme »Speleoronilačko spašavanje« za koju je napisao instruktorsku radnju na 26 stranica. Ispitivači na ispitima bili su speleološki instruktori Dalibor Paar (SO PDS »Velebit«), Damir Basara (SO PD »Dubovac«), Robert Dado, Vladimir Lindić i Vlado Božić (SO HPD »Željezničar«). Ispite je pratilo i desetak članova karlovačkih i zagebačkih speleoloških odsjeka.

Vlado Božić

VLADO BOŽIĆ

Učionica škole u Kamanju kao speleološka spavaonica

PLANINARSKO MARTINJE U KUTJEVU

Odavno je Martinje središnji vinski praznik, posebice u vinorodnim predjelima Hrvatske, pa tako i Požeštine. Tako je bilo i u nedjelju 13. studenog 2005. na tradicionalnom osmom Martinjskom izletu planinara i ljubitelja prirode u Kutjevu.

Toga prohladnog jesenjeg dana pred Kutjevačkim se podrumom okupilo otprilike 700 planinara iz Belišća, Belca, Čakovca, Đurđenovca, Feričanaca, Kutine, Lipika, Marije Bistrice, Našica, Nove Gradiške, Orahovice, Osijeka (dva društva), Pakraca, Požege, Siska, Slavonskog Broda, Vinkovaca, Virovitice i Zagreba (dva društva). Brojem sudionika prednjačili su studenti Požeškog veleučilišta (160 sudionika).

Poslije mise u crkvi sv. Marije, planinari su prošetali padinama Krndije, a oni poduzetniji do Kapovca, najvišeg vrha Krndije (792 m) i Petrova vrha (701 m). Također su imali prigodu razgledati Kutjevački podrum, međunarodni sajam vina »Svijet graševine«, likovnu izložbu »Kutjevo u srcu«, izložbu rukotvorina »Iz bakine škrinje«, te izložbu fotografija na vinogradarske teme, Duška Mirkovića.

Poslije ceremonijala »krštenja mošta u mlado vino«, nastupili su tamburaški bendovi i solisti u programu nazvanom »Vino pjesmom opjevano«.

Trodnevnu manifestaciju »Martinje u Kutjevu«, uključujući i Martinjski izlet planinara, zajednički su organizirali Općina Kutjevo, Turistička zajednica, Udruga vinogradara i vinara, te HPD »Sokolovac« Požega, a medijski pokrovitelj bio je »Večernji list«.

Ivan Jakovina

DUŠKO MARKOVIĆ

Poslije hodnje po Krndiji na »krštenje mošta u mlado vino«

ALAN ČAPLAR

Dio fotografske izložbe u Đurđenovcu

PLANINARSKI FOTO-DIA FESTIVAL U ĐURĐENOVCU

Da vrijeme leti poznato je odavno. Tako je brzo prohujalo i 10 godina otkako je održan prvi Planinarski foto-dia festival HPD-a »Sunovrat« iz Đurđenovca.

Posljednji Festival, tj. izložba fotografija i projekcija dija pozitivna održana je 3. prosinca 2005. u OŠ J. J. Strossmayera prema već ustaljenoj tradiciji. Tradicija je također da sljedećeg dana organizator festivala vodi sudionike na neki od atraktivnih planinarskih izleta u okolicu, najčešće od planinarske kuće »Tivanovo« ili iz Orahovice na Ružica-grad, Stari grad i Kapovac ili na Jankovac.

I ovaj puta natjecatelji su se natjecali u dvije tehnike (dijapozitivi i fotografija) na zadanu temu Planinarski izlet u deset slika i tri detalja s tog izleta.

Za najbolje fotografije nagrađeni su Silvana Marković (HPD »Pliva« – Peru), Slobodan Soldo (HPD »Belišće« – Uspón na Polux, Monte Rosa) i Zlatko Lončarić (HPD »Šumar«, Zagreb – Kreta). Najbolje dija pozitive prikazali su Tomislav Marković (HPD »Pliva«, Zagreb – Južni Velebit), Berislav Tkalc (HPD »Tikvica«, Županja – Kilimanjaro) i Milivoj Rihtarić (HPD »Dugi vrh«, Varaždin – Po Beležkom planinarskom putu) Nagrade su bile vrijedne planinarske knjige i dnevnik koji su donirali HPS i Alan Čaplar, a prvonagrađeni su još dobili i besplatni vikend u planinarskoj kući »Tivanovo«, donaciju Branka Tivanovca. Nakon prikazivanja dija pozitivna posjetitelji su se družili uz razgledavanje izložbe i malu zakusku.

Idućega dana su se domaćini s gostima preko Ravnog brda popeli do Kvržice nadomak Petrovog vrha, a nakon povratka ih je dočekala kuharska ekipa s ručkom. U organizaciji Festivala pomogli su Poglavarstvo općine Đurđenovac te Osnovna i Srednja škola iz Đurđenovca.

Željka i Antun Kasapović

HPS OBILJEŽIO SVJETSKI DAN PLANINA 11. PROSINCA

Ujedinjeni narodi su nakon završetka Međunarodne godine planina proglasili 11. prosinca za Svjetski dan planina. U prošloj 2005. godini akcije vezane uz obilježavanje Svetskog dana planina usklađivala je FAO, Organizacija UN-a za prehranu i poljoprivredu, a prijedlozi sadržaja za dan 11.12. kao Svjetski dan planina bili su usmjereni na djelovanje koje će smanjiti opću pojavu siromaštva u gorskim područjima, razne vrste pomoći da se stanovništvo zadrži u tim prostorima, kao i obavještavanju svjetske javnosti o mogućnostima, ali i opasnostima koje se javljaju u planinskom području kao posljedica turističke djelatnosti.

Uvažavajući te preporuke, Izvršni odbor Hrvatskog planinarskog saveza donio je odluku kako će vrlo konkretno obilježiti Svjetski dan planina 11. prosinca 2005. Naši alpinisti posjećivali su planinska područja (jedna od najljepših na svijetu) u Pakistanu i poznat im je težak život lokalnog stanovništva u Kashmiru, gdje im je možda jedina životna perspektiva pružanje turističkih usluga stranim planinarima i penjačima. Nedavni katastrofalni potres čiji je epicentar bio točno u tom planinskom dijelu Himalaje, srušio je gotovo sve čvrste objekte i tamošnje stanovništvo ovu zimu preživljava visoko u brdima, na otvorenom, u šatorima. HPS je u

DARKO BERLJAK

Najviše smještena kuća u zagrebačkoj regiji - kućca obitelji Haralović u Griču

okviru svojih skromnih mogućnosti, uplatio namjenskih 1000 dolara na račun Pakistanskog planinarskog saveza baš na Svjetski dan planina, a iz tih sredstava financirat će se izgradnja skromne, ali nove kuće jednoj obitelji u planinama (1000 dolara u Pakistanu je značajan iznos). Već u proljeće izvestit će naš Savez što se i koliko napravilo, a na toj kući bit će izvešana pločica da je njezin donator bio Hrvatski planinarski savez. Od g. Nazira Sabira, predsjednika Pakistanskog planinarskog saveza obavješteni smo da su nešto slično (naravno u mnogo većim iznosima) napravili American Alpine Club i Japan Mountaineering Association.

U subotu 10. prosinca dan uoči Svetskog dana planina, predstavnici HPS-a (dopredsjednik Vladimir Novak i glavni tajnik Darko Berljak) su s djelatnicima Parka prirode Žumberak - Samoborsko gorje (ravatelj S. Gregorić i nekoliko nadzornika) po snježnoj mećavi otišli u selo Grič u Žumberku (830 m; po nadmorskoj visini najviše stalno naseljeno mjesto u zagrebačkoj regiji), gdje u najvišoj kući u selu živi obitelj Ane i Nikole Haralovića. Tom prilikom darovan im je kućanski aparat (štednjak), drugi darovi i zahvalnica za njihovo dugogodišnje gostoprimstvo koje pružaju planinarima koji tamo prolaze, sa željom da se povećanjem životnog standarda i ostalih uvjeta ta obitelj motivira za ostanak u tom planinskom području (ove jeseni obitelj se povećala za novorođene blizance).

Ured HPS

DARKO BERLJAK

Dopredsjednik HPS Vladimir Novak predaje darove HPS-a obitelji Haralović

EKSTREMOVA ZIMSKA TURA

U kalendaru HPS-a za mjesec veljaču, po prvi put je ove godine ubilježena je i »Ekstremova planinarska tura«. Riječ je o pohodu na Biokovo koju SAK »Ekstrem« iz Makarske počinje organizirati od ove godine, a održavat će se svake godine prvoga vikenda u veljači.

Tura je namjenjena planinarima s iskustvom jer je za sudjelovanje nužna dobra fizička pripremljenost i kvalitetna oprema. Tura traje dva dana, a noćit će se u šatorima koje osiguravaju sudionici. Konačan plan pohoda bit će objavljen tjedan dana prije pohoda, kako bi se moglo što točnije mogli procijeniti vremenski i drugi uvjeti, na stranicama www.ekstrem.hr.

Zainteresirani sudionici trebaju se nekoliko dana ranije najaviti na e-mail ekstrem@ekstrem.hr ili na telefon 098/96-87-786 kako bi organizator mogao osigurati prijevoz i ostala iznenađenja. Do skorog viđenja!

Dragan Delić

RUSOV POHOD 22. TRAVNJA

U kalendaru HPS-a za 2006. objavljen je pogrešan datum održavanja tradicionalnog Rusovog pohoda na Medvednici. Taj pohod koji svake godine privlači sve više domaćih i stranih planinara, ove će se godine održati u subotu 22. travnja. Organizatoru, HPD-u »Ericsson-Nikola Tesla« ispričavamo se na objavi pogrešnog datuma, a čitatelje molimo da uvažavaju ovaj ispravak.

Uredništvo

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-lux
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

KALENDAR AKCIJA

15. 1.	Zimski susreti podno Belecgrada <i>Ivanšćica, pl. kuća "Belecgrad", Eko staza i 1. dio BPP-a</i>	HPD "Belecgrad", Belec Katica Bucifal, 049/460-135
22. 1.	12. zimski uspon na Viševicu <i>pl. dom "Vagabund", Ravno, Viševica</i>	PD "Strilež", Crikvenica Stanko Jurdana, 051/781-862, 091/79-74-970 Josip Pravdica, 051/785-358, josip.pravdica@ri.t-com.hr
22. 1.	Vincekov pohod <i>Toplice Sv. Martin - Mursko Središće</i>	PD "Bundek", Mursko Središće Sonja Vrsić, 091/54-57-377, sonja.v@vip.hr Zlatko Bahun, 098/220-743, zlatko.bahun@ht.hr
29. 1.	Sunovratovo, dan HPD "Sunovrat" <i>Krndija, pl. kuća "Tivanovo"</i>	HPD "Sunovrat", Đurđenovac A. Kasapović, 031/602-157, antun.kasapovic@os.htnet.hr
4. - 5. 2.	Ekstremova zimska tura <i>Biokovo</i>	SAK "Ekstrem", Makarska Željko Bockovac, 091/52-76-441, www.ekstrem.hr Dragan Delić, 098/96-87-786
4. 2.	Korakom do Galženjaka i Kapelščaka <i>Stubičke Toplice, pl. kuća "Vidikovac"</i>	PD "Stubaki", Stubičke Toplice Branko Balaško, 098/205-001, stubaki@zagorjepublic.com

www.iglusport.hr

Zagreb, 01/ 37 00 434

Split, 021/ 343 423

Paklenica, 023/ 369 889